

Merklappen

en hun maaksters

COLLECTIE VERHILDERSUM

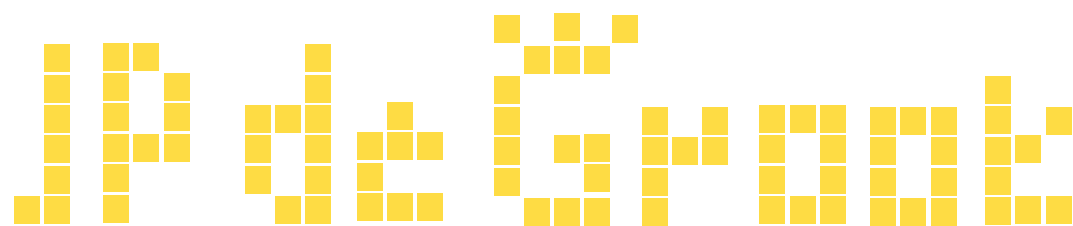
MERKLAPPEN en hun maaksters

Inhoud

- 5** VOORWOORD
Jan Pieter de Groot
- 6** INLEIDING
Femke Knoop
- 10** MERKLAPPEN EN HUN MAAKSTERS
- 92** HIER WOONDEN DE MAAKSTERS
Jan Pieter de Groot
- 96** COLOFON

VERTELT OVER ZIJN ZOEKTOCHT NAAR DE MAAKSTERS

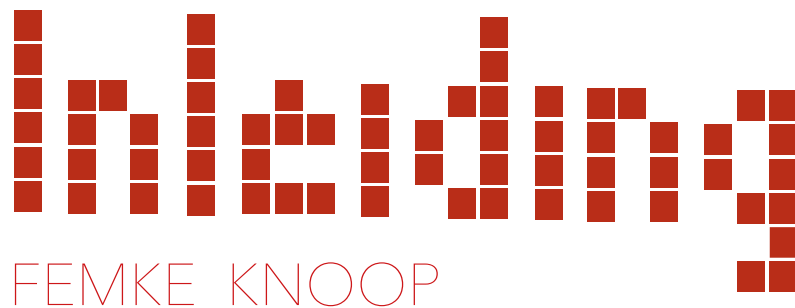
‘De zoektocht naar de maaksters van een merklap begint met het goed bekijken van de merklap en het noteren van de namen en initialen. Het onderscheiden van de initialen is niet altijd even duidelijk door het ontbreken van spaties. Vinden wij bijvoorbeeld een reeks AIIGRISIGINI dan zal het beginnen met de initialen van de maakster AI gevolgd door de initialen van haar vader IG en moeder RI met daar achter haar broers en of zusters. Hierbij opgemerkt dat de letter I ook als J gelezen kan worden.

De volgende stap is dan het zoeken op internet in bijvoorbeeld [allegro-ningers.nl](https://www.allegro-ningers.nl) naar de geboorte of doop van een meisje, wiens naam met een A begint, met ouders die voldoen aan de initialen IG en RI, JG en RJ, JG en RI of IG en RJ. Bij doopsgezinde gezinnen kan er meestal geen geboorte of doop worden gevonden en dient naar een huwelijk van de ouders worden gezocht. Het vermelden van een jaartal kan hierbij helpen doordat dan in een kleinere periode gezocht kan worden.

Is er uiteindelijk een vermoedelijke maakster gevonden dan neem ik de gegevens in mijn database op, als deze er al niet in zitten, en maak het gezin van de ouders vervolgens compleet met alle kinderen, stiefkinderen met bijbehorende data van geboorte, doop en overlijden. Dit laatste is van belang omdat de initialen van overleden kinderen niet op de merklap werden geborduurd. Als de initialen van de vier kinderen RI SI GI NI uit het voorbeeld overeen komen en in leven waren toen de merklap werd gemaakt zijn we zeker van de maakster.

Helaas is het niet altijd zo duidelijk en zijn er minder initialen op het doek aanwezig, of is vader of moeder overleden en zijn de initialen van stiefvader of moeder op het doek geborduurd. Ook het ontbreken van een jaartal bemoeilijkt de zoektocht naar de maakster. Soms komen er meer meisjes als maakster in aanmerking en kan alleen informatie over de laatste eigenaar (schenkster) van de merklap de naam van de maakster bevestigen. Zo heb ik onder andere voor de merklap van Eelkjen Willems al haar nazaten in beeld moeten brengen om de laatste eigenaar van de merklap te vinden.’

■ Een topografisch overzicht van de merklappen is te zien op <https://www.jan-pieter-de-groot.nl/verhildersum.htm>. Rode markers zijn merklappen met een gekroonde G. Aanklikken van een marker geeft een afbeelding van de merklap, jaartal, registratienummer en naam van de maakster.

Waar borduren tegenwoordig vooral gezien wordt als een hobby en vrijetijdsbesteding, is het in vroeger tijden voor vrouwen noodzakelijk om te leren handwerken. Textiel is duur, er bestaat nog geen confectie en mensen hebben over het algemeen veel minder textiel in de kast dan nu. Dit betekent dat textiel intensief wordt gebruikt, waardoor het belangrijk is om hier zuinig mee om te gaan. Borduren is niet alleen nuttig, maar ook bedoeld om lakens, slopen, hemdboorden of (vrouwen)mutsen te verfraaien.

Om deze vaardigheden te leren, borduren meisjes van ongeveer acht tot zestien jaar merklappen. Dit is de verzamelnaam voor rechthoekige of vierkante lappen, die voorzien zijn van zijden of wollen borduursels. Vergelijkbare lappen zijn in de gehele westerse wereld vanaf omstreeks 1400 tot nu vervaardigd in zowel steden als op het platteland. Zo wordt een merklap in het Engels een *sampler*, in het Duits een *Mustertuch* en in het Frans *marquoir* genoemd. In sommige delen van Nederland wordt een merklap ook wel een bruidsdoek genoemd, omdat een jonge vrouw hiermee aantoonde klaar te zijn voor het huwelijk.

Een merklap is een patronendoek met letters en motieven, die als voorbeeld dienen om linnengoed te merken. Deze motieven zijn vaak persoonlijk en werpen een klein beetje licht op de achtergrond van de maakster. Zo kunnen gebouwen symbool staan voor de woonplaats of geboorteplaats van de maakster, zijn de initialen van de leden van het gezin afgebeeld of zijn er gebruiksvoorwerpen uit het dagelijks leven van de borduurster in de merklap verwerkt.

Andere voorkomende voorstellingen op de Groninger lappen zijn:

- De levensboom: een symbool voor grootte, kracht en bescherming voor mens en dier. Als drager van vruchten en bloemen symbool voor de geboorte en het nieuwe leven.

- Schepen: symbool voor de huwelijksboot. Schepen met mensen staan symbool voor een familie of het gezin.

- Hart: goddelijke liefde.

- Religieuze symbolen:

Pelikaan met jongen: zelfopoffering en

kruisiging van Jezus. *Druivendragers*: Joshua en Kaleb en het beloofde land. *Adam & Eva aan weerszijden van de boom van goed en kwaad*: zondeval.

- Dieren:

Konijn: vruchtbaarheid. *Hert*: fierheid en hoop. *Hond*: trouw. *Vlinder*: plezier en blijdschap. *Leeuw*: kracht en moed.

Vogels: *Duif*: vrede; liefdesduifjes. *Zwaan*: liefde en dood (zwanenzang); de zwaan die de familieboot veilig door het levenswater trekt. *Pauw*: hoogmoed en onsterfelijkheid.

Papegaai: babbelzucht en uitheemsheid.

Dubbelkoppige adelaar.

- Bloemenkrans: vereniging en huwelijk.

Wanneer de merklap precies is ontstaan is niet bekend. Er zijn geen voorbeelden uit de veertiende eeuw en ouder in de literatuur. Een doek van ene Jane Bostocke uit 1598 in de collectie van het Victoria & Albert Museum wordt algemeen gezien als de vroegst gedateerde Europese merklap in een museumcollectie. De oudste merklap van Groninger bodem is gemaakt in het jaar 1681.

In de zestiende eeuw is het borduren van merklappen vooral een zaak van dames uit hogere kringen. De Spaanse koning heeft maar liefst vijftig merklappen in bezit in 1509, zo blijkt uit een inventarislijst uit dat jaar. In deze tijd maken ook volwassenen merklappen, die als voorbeeld dienen voor jongere meisjes. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van voorbeeldboeken, zoals het *Schönes neues Modelbuch* van Johann Sibmacher uit 1597.

Merklappen worden uitgevoerd in zijde op linnen lappen. In de zeventiende eeuw is deze lap over het algemeen fijner van structuur dan in de achttiende en de negentiende eeuw. De meest voorkomende steek is de kruissteek, gevolgd door de nestelsteek of vetergaatje. Kenmerkend voor de vroege stukken is de wijnroodbruine kleur. In de loop der tijd verandert de merklap van uiterlijk. Zo maakt de wijnroodbruine kleur in de achttiende eeuw plaats voor meer pasteltinten. Eind achttiende eeuw doet de door engelen gedragen lauwerkrans zijn intrede als stijlornement. In het laatste kwart van deze eeuw verschijnen bovendien dunnere gaasweefsels die met donkerbruin of zwart garen worden geborduurd. Ook in de negentiende eeuw worden deze 'zwarte merklappen' gemaakt, onder andere in Groningen, hoewel zij niet veel voorkomen. Vaak wordt gedacht dat zwarte merklappen rouwdoeken zijn, maar daar passen de vrolijke bloemen niet bij. Bovendien staan de wieken van de erop geborduurde molens niet in rouwstand.

Eind negentiende eeuw verdwijnt de witwerktechniek (een fantasierijke platsteek) en na 1850 wordt de linnen lap ingewisseld voor de katoenen lap, waarop met wollen garen in plaats van zijde wordt geborduurd. Vanaf de jaren ne-

gentig van de negentiende eeuw komt de rode schoollap het meest voor, waarop schoolmeisjes met rood garen motieven, letters en cijfers borduren. De merklap bevat dan nauwelijks nog persoonlijke elementen. Met de teloorgang van het handwerkonderwijs verdwijnt ook de schoollap in de twintigste eeuw. Wel blijft de merklap het karakter houden van handwerk voor vrouwen.

Alle merklappen in dit boek zijn afkomstig van Landgoed Verhildersum in Leens. De focus ligt daarbij op de maaksters, die aan de hand van de geborduurde initialen en genealogisch onderzoek zijn achterhaald door Jan Pieter de Groot. De oudste merklap in het boek is gemaakt in 1733, de jongste dateert van 1925. Verhildersum heeft weliswaar meer en oudere merklappen in de collectie, maar daarop staan helaas geen initialen vermeld. Ook op stoplappen zijn vaak geen initialen of data geborduurd, waardoor deze nauwelijks voorkomen in dit boek.

Wat opvalt aan deze merklappen is dat er weinig symbolen op te zien zijn. De 'gekroonde G' is een opvallend verschijnsel. Deze G wordt ook wel de 'Groninger G' genoemd, omdat de kroon de G van Groningen zou accentueren. De letter J komt niet voor in de alfabetten, omdat de I ook als J werd gebruikt.

De merklappen in de collectie van Verhildersum worden zorgvuldig bewaard en geconserveerd. De lappen zijn uit de lijsten gehaald, omdat het glas en zure karton een slechte invloed hebben op het kwetsbare textiel. De lappen zijn zorgvuldig geperst aan de achterzijde en mogen niet worden gewassen om ze voor de toekomst te bewaren.

Bronnen:

- Anoniem, *Kruuskes van mine letterdoek*. Uitgave van de Provinciale afdeling Groningen van de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen (Groningen, 1961)
- Arnolli, Gieneke en Rosalie Sloof, *Letter voor letter. Merklappen in de opvoeding van Friese meisjes* (Zwolle en Leeuwarden, z.j.)
- Clevering-Meijer, T.F. e.a., *Drie eeuwen merklappen* (Leens, 1969)
- Meulenbelt-Nieuwburg, Alberta, *Merklapmotieven en hun symboliek* (Amsterdam, 1974-1981)
- Stevan-Bathoorn, Hennie, *Zwarte merk- en borduurlappen uit Groningen* (Wedde, 2002)

De maaksters op volgorde van familienaam

Greitje van der Aa 1807 5990
Sijtske Abbring 1877 6066
Hendrika Jakobs Addinga 1856 5989
Willemina Jans Bakker 1867 6007
Saartje Jantina Bakker 1909 7308
Jantina Efina Beerta 1897 6057
Hiske Meinderts Bentema 1775 6544
Geertruid Jans Beukema 1820 6001
Johanna Boelens 1923 6055
Hindrikje Boer 1846 5999
Cornelia Bolhuis 1870 6069
Jantina Afina Bolhuis 1888 6043
Aaltje Borgman 1918 6053
Martje Frederiks Bos 1822 5995
Johanna Eberharda Boukema 1884 6067
Anje Sierts Bouwman 1849 6076
Martje en Ebeltje Bouwman 1868 6060 en 1890 6070
Jeannette Alida Broekema 1901 6985
Trijntje van Bruggen 1895 7295
Eske Claassens 1810 6015
Geertruida Dijkhuis 1871 7650
Lupke Tonnis Doornbos 1863 7307
Martje Freerks Doornbosch 1789 5996
Willemina Driesman 1903 6031
Jantje Kornelis Feddema 1844 6502
Geertruid Jans Frouws 1871 6085
Martje Luurts Gaaikema 1841 6137
Eltjen Geerts 1744 5994
Anna Lupkea Harkema 1920 6981 6071 en 6984
Debora Hartog 1786 5998
Jantje Heerema 1892 6036
Harmtjen Berents van Hoften 1747 7652
Frouwke Holstein 1908 6052 1910-6062 en 1908-6980
Derkkje Pieters Hopma 1762 6002
Seike Leues Huizinga 1796 5984
Boukje Kadijk 1865 7309
Niesje Keizer 1891 6049
Egbertina Knapper 1910 6026 6029 en 6030
Adriana Joostins Koolen 1906 6044
Anna Maria Koopmans 1909 6027
Grietje Krijns 1762 6002
Hilje van der Laan 1898 6073
Annigi Jaines Leutscher 1835 6003
Hilda Wilmina Scheltje Mansholt 1890 6047 en 6048
Jantje Jelles Mulder 1855 6727
Jeltje Idskes Munstra 1878 6065
Henderika Evina Nienhuis 1919 6056
Trijntje Nijenhuis 1908 6059
Hester van Olst 1778 6019
Alida Pieters 1822 6503
Aaltje de Poel 1877 6083
Anje Reinjes 1770 6004
Diewertje Jantine Rietema 1918 6523
Elizabeth Maria K Scholtens 1863 6501 en 1863 6504
Liefke Abeline Siccama 1922 6032
Ida Jacoba Siccama 1923 6054
Anje Reinders Sikkema 1837 6009
Catharina Wilhelms Stevens 1906 6012
Trientje Stryker 1916 6021 6033 en 6038
Ida Onnes Tammens 1872 6489
Aaltje Geertruida Tammens 1889 6522
Aaltje Grietje Tammens 1920 6045
Jantina Meta Tammens 1925 6035
Tetje Veendorp 1889 6022
Jacomina Klaasen Venhuizen 1808 5991
Imke Werkman 1889 6983
Geertruida Katharina Westerhuis 1903 6046
Anneke Pieters Wiersum 1847 6058
Magdalena Wiersum 1897 7654
Bouwke Wijk 1864 6061
Eelkjen Willems 1733 5992
Trijntje Zondervan 1907 6034

Merklap 05992 | 45 x 27

Zijde op linnen. Beige, rood, blauw, groen.

Zijkanten zelfkanten, boven en onder gezoomd. Boven 2 rijen gedeeltelijk alfabet t/m W zonder J, Q, U, V. en dezelfde letters van het alfabet t/m T. Daaronder een groter alfabet t/m W en rechts initialen **EW**. Daaronder weer 2 rijen gedeeltelijk alfabet. Dan links grote sierlijke letters **E** **W** met motieven ertussen en initialen SI. In het midden een vogel met daaronder een G. Hieronder IW en cijfers 1 t/m 10. De rest van de lap is rechts en onder opgevuld met randen met duiven en hartjes zoals we vaak zien in een merklap van midden 18^e eeuw. Rechts onder 1733.

Eelkjen zal ongeveer 13 jaar oud geweest zijn toen zij in 1733 aan haar merklap werkte in het, vermoedelijk doopsgezinde, gezin van haar ouders. Haar geboorte en of doop zijn niet gevonden. De merklap bevat slechts een jaartal en de initialen EW in groot formaat van de maker, de initialen SI en de losse letters G E en V. De initialen SI van haar man Symon Jacobs zou ze er dan in haar verlovingstijd aan hebben toegevoegd. De betekenis van de letters G, E en V is niet gevonden. Eelkjen Willems werd omstreeks 1720 op boerderij Holdingaheerd aan de Oosterwaarddijk nr. 3 te Kommerzijk geboren als dochter van Willem Oeges en Renske Alberts. Zij trouwde in juli 1741 te Grijpskerk op ongeveer 21-jarige leeftijd met de

ongeveer 26-jarige Symon Jacobs, omstreeks 1715 te De Waarden geboren zoon van Jacob Symons de Waard en Martje Jans. Eelkjen overleed omstreeks 1785 en Symon in 1756.

Merklap 05994 | 70 x 28 | Groninger G

Zijde op linnen. Lichtblauw, beige, rood. Hele kleine kruissteekjes.

Rechts zelfkant, de rest een smal zoompje. Bovenaan eerst heel klein en dan steeds groter, 3 x alfabet t/m W, zonder J, Q, U, V en de laatste keer t/m S. Rechts boven in de hoek heel klein **EG** met daarboven kroontje. Hieronder nog 4 x een gedeeltelijk alfabet met steeds een Groninger G. In de 2e rij initialen GA, TI, AG, **EG**, AG. Rechts hiervan een levensboom met 4 vogels en onder **EG** en rechts daarvan I G, I G, K G. Dan links een bloemmotief met **EG** en ook daarboven **EG**. Vervolgens 2 duiven met hartje en kroontje, een ster motief met rondom vogels, een duiventil met 5 duiven, hartje met rondom kroontjes, een levensboom, een motief met **EG** binnenin, boom

met vogels, **EG** en een 8-kantig motief en een vierkant motief. Hieronder verschillende motieven en rechts de verspieters van Kanaän, de druivenplukkers, met daarboven cijfers 1 t/m 9. Links onder een rij met kleine figuurtjes van 3 personen en 11 dieren, gevolgd door levensboom met 2 vogels, meerdere levensbomen, bloemen in manden en daartussen nog kleine motiefjes.

Eltjen zal ongeveer 12 jaar oud zijn geweest toen zij de merklap maakte. De gekroonde G komt meerdere keren op het doek voor, wat duidt op een Groningse oorsprong. De initialen EG komen vijf keer op het doek voor, waardoor het doek kan worden toegeschreven aan Eltjen Geerts te Eppenuizen. De initialen

van haar in 1745 geboren tweelingzusjes Anje en Scheltje ontbreken waardoor Eltje haar merklap in 1744 voltooid zal hebben. Zij borduurde na de initialen van haar ouders, op volgorde van geboorte de initialen van Alstje, Eltje en Arent keurig op een rij en Jebbe, Kornellis en Julle kregen rechtsboven nog een plekje op het doek.

Eltjen Geerts is geboren omstreeks 1732 te Eppenuizen als dochter van Geert Arends en Trijntje Jebbes. Eltjen trouwt (h.c.) op 12 januari 1754 te Kantens op ongeveer 22-jarige leeftijd met de uit Kantens afkomstige Cornelis Warners, zoon van Hindrik Pieters en Jantjen Cornelis.

Merklap 07652 | 40 x 30 | Groninger G

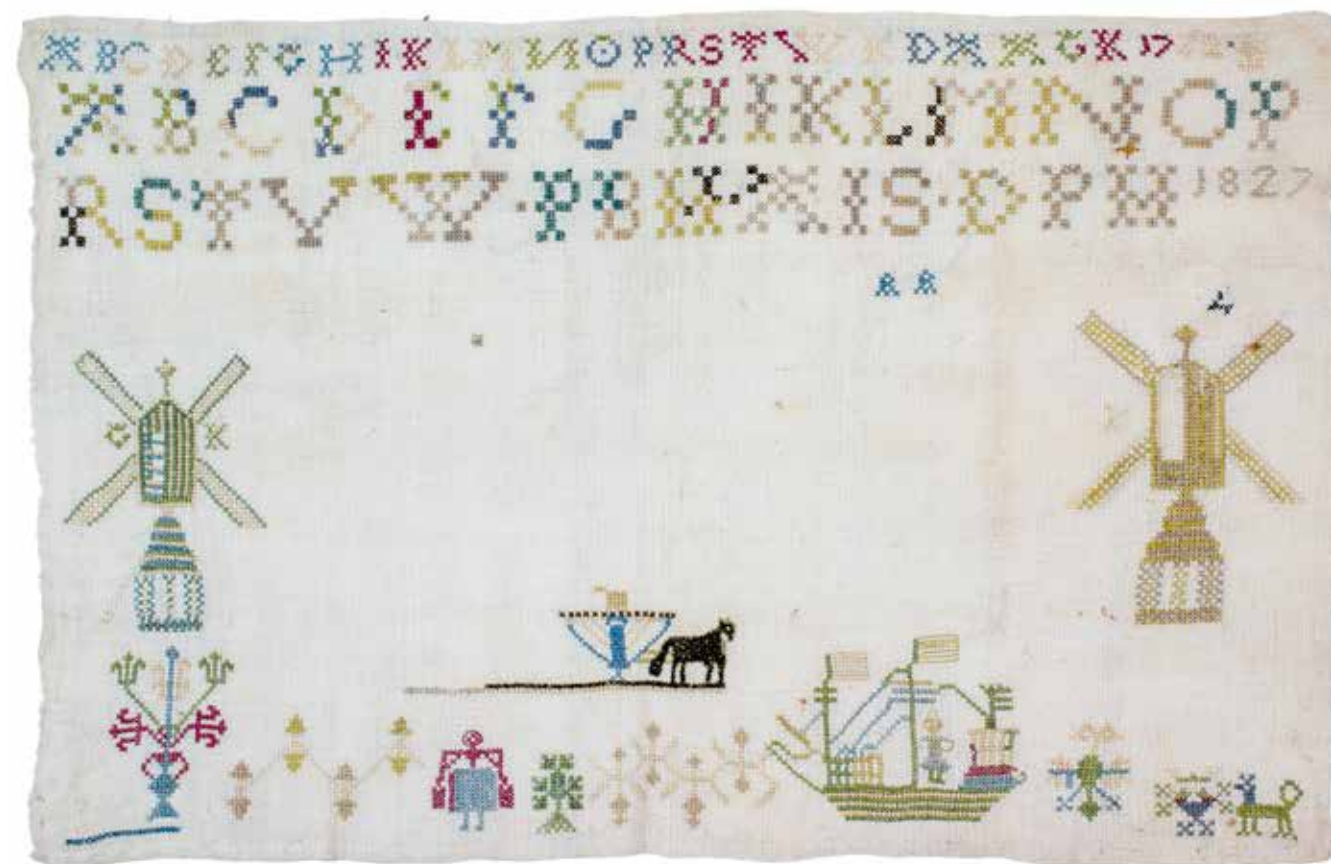
Zijde op linnen. Blauw, rood, beige, groen, bruin. Kruissteek, stiksteek en nestelsteek.

Alle kanten een smal zoompje en een zigzag rand rondom. Boven 3 x alfabet t/m W en zonder J, Q, U en 1 x cijfers 1 t/m 10. In 2^e rij alfabet een Groninger G, de gekroonde G. Daaronder initialen **H B v H**. Links daarvan een doorboord hart in vierkant. Hieronder links gekroond hart, kroon, bloemmotieven en levensbomen. Hieronder Harmtien Berents van Hoften en B I. Onderste rij **H B** in krans met kroon, bloemen motieven, levensbomen en in het midden de verspieters van Kanaän met daaronder anno L v B 1747. Rechts onder levensboom met 2 vogels.

Harmtje zal 17 jaar zijn geweest toen ze haar merklap in 1747 voltooide. Zij borduurde niet alleen haar initialen HBVH en HB op haar merklap, maar ook haar volledige naam. De initialen BI rechtsonder, zullen van haar vader Beerent Jans zijn. De initialen van haar moeder Trijntjen Haijes, T H staan mogelijk naast het eikenboompje in het midden, maar zijn helaas beschadigd waardoor de T een I is geworden. De G links van de beschadiging in het midden zal mogelijk van haar zus Geertruid zijn. De letters LVB lieten zich niet verklaren totdat deze in verband gezien werden met de twee druiventrosdragers. Het is een verwijzing naar het bijbelverhaal waarin verspieters het be-

loofde land Kanaän moesten verkennen. Als bewijs van grote vruchtbaarheid van het gebied namen verkenners een enorme druiventros mee die ze alleen met zijn tweeën konden dragen. Het zijn de beginletters van het Land Van Belofte.

Harmtjen is geboren te Groningen in de Nieuwe Kijk in 't Jatstraat als dochter van timmerman en koopman Beerent Jans van Hoften en Trijntjen Haijes. Harmtjen werd 85 jaar. Harmtjen trouwt op 19 mei 1768 te Groningen op 38-jarige leeftijd met Berent Alberts. Hij overleed omstreeks 1772 waarna Harmtjen in 1773 te Groningen hertrouwt met de 42-jarige snabbevaarder (kleine platbodem turfschip) Jan Tjasses.

Merklap 06002 | 48 x 31 | Groninger G

Zijde op linnen. Beige, blauw, groen, rood, bruin.

Zijkanten zelfkanten, boven en onder gezoomd. Boven 1 x alfabet met Groninger G, t/m W, zonder J, Q, U, en initialen K D, A A, **G K**, 1762. Daaronder 1 x alfabet t/m W zonder J, Q, U en initialen P B H. A I S. **D P H**. 1827. Midden links een molen met vlag en initialen **G K** en rechts molen met vlag. Middenvak niet opgevuld. Midden onder een karnmolen met paard op grond. Onderste rij bloem in mand, randje, vrouw met juk en emmers, levensboompje, randje, boot met persoon en vlaggen, motief, gekroond en gevleugeld hartje en hond.

Grietje was 12 jaar toen zij haar merklap in 1762 maakte. De merklap bevat drie gekroonde G's, die de Groninger oorsprong bevestigen. Grietje Krijns borduurde haar initialen, GK naast de molen en achter het eerste alfabet, samen met die van haar vader KD en moeder AA. Grietje deed op 2 april 1775 belijdenis en daarna zijn er geen vermeldingen meer over haar in het archief gevonden. Mogelijk is zij oud genoeg geworden om de merklap aan de kleindochter Derktje Pieters Hopma 1816-1855 van haar zuster Anje Krijns 1747-1826 te kunnen geven. Grietje is gedoopt op vrijdag 13 maart 1750 te Warffum als dochter van schepper (waterschapsbestuurder) Krijn Derks en Aafke Alberts.

Derktje Pieters Hopma was 11 jaar toen zij in 1827, mogelijk met hetzelfde garen, de initialen van haar vader PBH, moeder AJS en zichzelf DPH op de merklap borduurde. Derktje is geboren op 14 september 1816 te Schilligeham als dochter van Pieter Bartelts Hopma (landbouwer) en Aafke Jans Swaagman. Zij is overleden op 14 januari 1855 te Maarhuizen en werd 38 jaar. Derktje trouwt 2 april 1845 te Winsum op 28-jarige leeftijd met de 31-jarige landbouwer Jacob Heines Ellens, 13 mei 1813 geboren in Warffhuizen als zoon van bakker Heine Ellens en Martje Jacobs Vonk. Jacob was landbouwer en later rentenier in Maarhuizen. Hij overleed 13 september 1897 (84 jaar) te Zuidhorn.

Zijde op linnen. Rood, groen, beige, blauw. Alleen platsteek en nestelsteek.

Rondom met band afgewerkt, over de motieven heen. De lap is vastgezet op een linnen lap. Totaal 6 rijen met diverse motieven, vogels, pauwen, hartjes en sterren. Tussen de rijen is de lap vastgezet op de linnen onder lap in stiksteken. Links onder in platte steken schuine lijnen en midden onder **AR** en daartussen 1770 en een groot hart, waarboven kleine initialen mogelijk S J en I C, vervolgens duiven met hartje.

Anje is 15 jaar oud als zij in 1770 haar merklap maakt. De merklap doet niet erg Gronings aan en doet eerder denken aan Noord-Hollandse merklappen met de zo kenmerkende veelkleurige sierranden, zoals die onder andere op het voormalige eiland Marken werden gemaakt.

De maakster werd mogelijk geïnspireerd door deze Noord-Hollandse sierranden of heeft van een schipper zo'n merklap als voorbeeld gehad. De merklap bevat slechts een jaartal en de initialen van de maakster.

Anje Reinjes ook genaamd Einje is geboren te Uithuizen en aldaar

gedoopt op 4 mei 1755 als dochter van Reinje Egberts (1719-1795) en Geeske Harms. Zij is overleden op 23 juli 1817 (62 jaar) te Kantens. Anje trouwt op 19 februari 1779 te Uithuizermeeden (23 jaar) met de 24-jarige Jan Fokkes, wonende te Uithuizen en afkomstig uit Oosternieland. Hij overleed omstreeks 1788 (34 jaar) te Uithuizen.

Zijde op linnen. Groen, blauw, beige, bruin.

Rechterkant zelfkant, 3 kanten omgezoomd, boven en onder open naaiwerk. Links 6 rijen vogels met hartjes. Rechts bredere randen vogels met hartjes. Deze motieven zien we veel in het midden van de 18e eeuw. Midden rechts **HM** 1775.

Hiske was 9 jaar toen zij in 1775 haar merklap op de boerderij van haar ouders te Westergeest maakte. Drie jaar later verhuisde zij met haar ouders naar boerderij de Bosheuvel te Zuurdijk.

Hiske Meinderts Bentema is geboren op 13 september 1766 te Westergeest (FR) als dochter van Meindert Sakes (Bentema) en Grietje Louwes.

Zij overleed 10 mei 1829 (62 jaar) te Zuurdijk. Hiske trouwt op 13 november 1789 te Zuurdijk op 23-jarige leeftijd met de 33-jarige Jacob Jacobs Bos ook genaamd Jacob Jans Bos. Jacob is landbouwer op Almaheerd, Kernwerd en Bosheuvel. Hij overleed op 18 november 1818 (62 jaar).

Merklap 06019 | 41 x 36 | stoplap

Zijde op linnen. Rood, blauw, beige. Alleen platsteek en nestelsteek. Rondom een smal zoompje. Totaal 13 stoppen in diverse motieven en 1 hoekstop links onder. Het midden-deel is uitgeknipt en weer ingenaaid met een brede geborduurde rand met kleine stiksteekjes. In het mid-dengedeelte anno, kroon, **Hester van Olst**, kroon tussen 17 E T 78.

Hester is 17 jaar als zij in 1778 haar merklap maakt. De laatste eigenaar van deze stoplap was mevr. Frima Roelfsema. Dit zal de op 14 februari 2012 te Haren overleden Anna Elizabeth Roelfsema zijn geweest. Anna

trouwde in 1950 met Ennard Jan Frima 1919-1991, zoon van advocaat, procureur Hendrik Frima 1882-1963 die Verhildersum met omliggende landerijen in 1953 aan de gemeente Leens verkocht. Hij is een zoon van procureur Hendrik Frima 1851-1904 en kleinzoon van procureur Hendrik Frima 1823-1900 te Appingedam die in 1850 trouwde met Geertje van Olst van Bolhuis 1822-1901, dochter van notaris Hendrik van Bolhuis 1787-1861 en Jantje Houwing Oltkamp 1777-1840. De moeder van Hendrik van Bolhuis is Geertje van Olst 1763-1800, een zuster van Hester van Olst die in 1779 op 18 jarige

leeftijd te Groningen overleed. De initialen E T zullen mogelijk van Hester haar naailerares zijn.

Hester van Olst is geboren op 30 juni 1761 te Deventer als dochter van Hindrik Berents van Olst en Christina van Calcar. Hester is ongehuwd overleden op 13 november 1779 (18 jaar) in de Boteringestraat te Groningen.

Merklap 05998 | 46 x 46

Zijde op linnen. Rood, groen, beige, blauw, zwart.

Rondom heel smal zoompje. De lap is vastgezet op batist. Boven en onder bloemenrand. Links en rechts boven een kroontje en daartussen een alfabet zonder J, R en waarvan de letters wat door elkaar staan en links initialen A I T en rechts gevolgd door cijfers 1 t/m 12. Hieronder links en rechts een grote cartouche met initialen M H en A V S. Boven rechter cartouche anno 1786. Onder het 1e alfabet een alfabet zonder J en de Y als een I. Tussen de cartouches 2 beschermengelen met krans en **D H**, een kroon met H v D en I H. Links

boven het midden een leeuw met zwaard en pijlen in tuin, 2 ingesloten konijnen, bloemmotieven, meerdere motieven, levensboom met kroon, G M U T en I D in cartouche. Daaronder huis met hekken en vogels, bloemmotieven, levensbomen. Onder de verspieters van Kanaän, bloemmotieven, bomen met dieren en jager met geweer. Links en rechts langs de zijkanten druiventrossen.

Debora was 27 jaar en nog vrijgezel toen ze in 1786 deze merklap in de pastorie van Steenderen maakte. Debora Hartog is geboren op 28 oktober 1759 te Steenderen (GD). Zij is overleden op 15 november 1803 (44 jaar) aldaar. Debora trouwt op 8 juli 1787 te Steenderen op 27-jarige leeftijd met de 20-jarige Derk Reint Reintzen. Derk werd op 24 augustus 1766 te Steenderen gedoopt als zoon van Jochem Reintzen en Engeline van Munster.

Zijde op zeer los geweven linnen. Blauw, beige, rood, groen, geel. Onderkant zelfkant en 3 kanten omgezoomd. Rondom een zigzag rand. Bovenste rij 1 x alfabet t/m W zonder J, Q, U, V, gevolgd door initialen K P, I P, M P, **MF**, A F, L F, onduidelijk. Daaronder 2^e x alfabet t/m W nu met Groninger G en 1 x cijfers 1 t/m 10 en **MF**. Nogmaals alfabet en rechts mand en haardscherm. Hieronder weer een alfabet t/m W met de Groninger G en dezelfde initialen K P, I P, M P, **MF**, A F, L F. Links midden grote initialen **MF**, 1789, rechts kleine initialen **MF** met ster ertussen. Onderrand bloemmotieven, kleine motieven, levensbomen, vogels met kroon, gekroond hart, daarboven

boom met 2 vogels. Links onder nog eens **MF**. **Martje** was 12 jaar toen ze in 1789 een merklap borduurde met twee keer de gekroonde G en vier sobere alfabetten. Haar eigen initialen MF komen vijf keer op de merklap voor. Rechts boven achter het eerste alfabet de initialen van haar halfbroers en halfzuster KP JP MP (Kornelis, Jacob en Menschje) gevolgd door de initialen van haar broers MF AF LF (Melle, Anje), Luurt en zichzelf MF. Achter het laatste alfabet borduurde Martje de initialen van haar broers en zusters nogmaals gevolgd door haar eigen initialen vanwege ruimtegebrek in kleine letters. Linksonder

de initialen van haar vader FM en moeder TJ. Martje Freerks Doornbosch is geboren op 14 november 1777 te Huizinge als dochter van Freerk Melles Doornbosch en Trijntje Jacobs, Martje is aldaar overleden op 5 januari 1848 (70 jaar). Martje trouwt 16 juli 1824 te Middelstum op 46-jarige leeftijd met de 51-jarige Pieter Freerks van der Molen. Pieter is landbouwer te Huizinge. Hij is aldaar geboren op 28 december 1772 als zoon van Freerk Cornelis van der Molen en Grietje Harms. Hij is aldaar overleden op 9 maart 1858 (85 jaar).

Zijde op linnen. Blauw, groen, rood, geel. Zijkanten zelfkanten, boven en onder omgezoomd. Boven 1 x alfabet t/m W zonder J, Q, U, gevolgd door initialen **SLH**, anno 1794 en initialen L T, S C, A L, T L, C L. Hieronder dezelfde letters van het alfabet met steeds een Groninger G, gevolgd door cijfers 1 t/m 10 en kroontje en initialen **SLH**. Hierna nog 3 x gedeeltelijk alfabet, en **SLH**. Onderaan 5 bloemmotieven in sierlijke potten, waarvan de middelste met **SL** en 1796.

Seike was 10 jaar toen zij in 1794 haar initialen SLH achter de bovenste letterreeks borduurde, gevolgd door een jaartal ANNO 1794 en de initialen van haar vader LTS, moeder SC, zuster Anje AL en broers Tamme TL en Cornelis CL. Boven de letter W van de derde letterreeks borduurde Seike nogmaals haar initialen, maar nu voorzien van een kroontje. Ook achter de laatste letterreeks borduurde zij haar volledige initialen SLH. Zij voltooide de merklap kennelijk in 1796 toen zij naast de vaas met bloemen, in het midden van het doek, haar initialen SL met het jaartal 1796 borduurde. Omwille van de symmetrie heeft zij hier de H

van haar familienaam weggelaten. De derde letterreeks bevestigt nog eens de Groninger afkomst van het doek door een gekroonde G. Seike Luies Huizinga is geboren op 6 augustus 1784 te Huizinge. Zij is aldaar overleden op 10 februari 1843 (58 jaar). Seike trouwt 17 maart 1811 te Middelstum op 26-jarige leeftijd met de 39-jarige Pieter Lulofs Siebenga. Pieter is landbouwer op Melkema en geboren op 24 februari 1772 te Huizinge. Hij overleed op 8 maart 1827 (55 jaar).

Merklap 05990 | 44 x 45 | borduurlap

Zijde op linnen. Blauw, beige. Kruissteek en nestelsteek.

Zijkanten zijn zelfkanten, boven en onder omgezoomd. Rondom slingerende bloemenrand. Boven links en rechts levensbomen met initialen I v d A en E v d A, daartussen G B en daarboven bloemenmand. In het midden 3 grote bloemmotieven in manden en anno 1807. Onderaan **G v d A** met daartussen 2 vogels en bloemmotieven en levensboom. De lap is symmetrisch.

Greitje was 13 jaar toen ze haar merklap in 1807 voltooide. Mogelijk begon ze al in 1806 met haar merklap toen haar langst levende grootouder Grietje Berends nog leefde. Grietje overleed als Grietje Berents Mulder, op 81 jarige leeftijd, op 21 september 1806 in de Nieuwe kerk in 't Jatstraat te Groningen. De initialen GB van haar grootmoeder staan tussen de initialen van haar ouders midden op het doek, waarbij zij de initialen van haar moeder, mogelijk vanwege de symmetrie, als E v d A in plaats van E N borduurde. Haar eigen initialen staan onderaan op het doek. Ook weer vanwege de

symmetrie verdeeld in de linker- en rechter benedenhoek.

Merklap 05991 | 49 x 30 | Groninger G

Zijde op linnen. Blauw, rood, geel.

Zijkanten zelfkanten, boven en onder gezoomd. Boven 4 x alfabet t/m W zonder J, Q, U, V, in het 1e en 4e alfabet de Groninger G. Rechts nogmaals een alfabet in kleine letters. Links initialen A K, D K. Links een kussenkast, midden gekroond hart, rechts duiventil met 5 duiven, rechts gekroond hart. Links vrouwtje, mannetje, gekroonde hartje. Links vrouwtje, haardscherm. Onderste rij bloemmotieven, levensbomen en molen in het midden met 2 vogels bovenin en onder 2 vrouwtjes, met initialen K S. Links onder cijfers 1 t/m 10, onderaan **Jakomina Klaassen** 1808 minne doeck anno. Veel

bloemmotieven en levensbomen en gekroonde hartjes, personen en kleine motiefjes. Verticaal langs de linker zijkant, 3 mannetjes met hert en 5 honden en 1 ander dier. Rechts verticaal, 3 mannetjes, hert en 5 honden en 3 andere dieren.

Jakomina is 11 jaar als zij in 1808 haar volledige naam met jaartal onder haar merklap borduurde. De gekroonde G (3 keer) bewijst dat het doek in de provincie Groningen is gemaakt. Onder het laatste alfabet borduurde zij een reeks letters AK-DKGKSKSKBKEK, met hierin opvallend vaak de letter K. Dit blijken de initialen van al haar broers en zussen

te zijn. Anje, Dieverke, Grietje, Sebe, Sytje, B... en Egge. De initialen KS bij de molen zijn van haar vader Klaas Sebes en de initialen AE links boven de molen zijn van haar moeder Anje Egges. Bij de initialen van Grietje is van de K nog slechts een kruisje aanwezig. De rest is kennelijk niet geborduurd of verdwenen.

Jakomina Klaassen Venhuizen is geboren op 12 juni 1797 te Zijldijk. Zij overleed op 16 oktober 1820 in Niehove en werd 23 jaar oud. Jakomina trouwt op 14 november 1816 in 't Zandt op 19-jarige leeftijd met de 30-jarige landbouwer Luidr Johannes Gaaikema.

Merklap 06015 | 25 x 25 | stoplap

Linnen met zijde. Blauw, beige, oranje. Platsteek, nestelsteek, open naaiwerk. Alle kanten omgezoomd. Totaal 8 stoppen en onder links en rechts 2 hoekstoppen. Stoppen uitgevoerd in verschillende motieven. In het midden een doorstop patroon met rondom initialen. I C, C W, B I, **E C**.

Eske zal ongeveer 16 jaar oud zijn geweest toen zij omstreeks 1810 op boerderij De Vennen, bij Woldendorp, haar stoplap maakte. Zij borduurde naast haar eigen initialen EC de initialen van haar ouders CW en BI, ook die van haar broer Jan-

nes IC op het doek. Van haar zusje Menje is niets bekend, en zal zeer waarschijnlijk jong overleden zijn. Haar broer Willem zal ten tijde van het borduren op zee zijn geweest. Eeuwke en Jan zullen ook al overleden zijn. Eske vertrok na haar huwelijk met dominee Cornelius Auwerda naar Indonesië.

Eske Claassens is geboren op 25 oktober 1794 op De Vennen bij Woldendorp. Zij is gedoopt op 26 oktober 1794 te Termunten en overleden op 17 maart 1855 te Groningen (60 jaar). Eske trouwt op 13 februari 1823 te Groningen op 28-jarige

leeftijd met de 24-jarige Cornelius Auwerda, wonende te Groningen en later te Amboina (IDN). Zowel vader als grootvader Auwerda waren torenwachters op de Martinitorren van Groningen.

Merklap 06001 | 39 x 29 | Groninger G

Linnen met katoen. Blauw, beige. Links zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Bovenste rij alfabet t/m W zonder J, Q, U, V., met de Groninger G, gevolgd door initialen **G I B**. Hieronder dezelfde letters van alfabet. 3e rij alfabet t/m R zonder J, Q. Daaronder symmetrisch 7 motieven van bloemen, levensbomen met vogels en gekroonde en gevleugelde hartjes. Onderste rij 5 motieven, waarvan 2 duiventillen met 6 duiven en in het midden een vierkant motief, links en rechts

levensbomen. Daarbij nog 2 kleine zwarte letter motieven, die er later op geborduurd zullen zijn.

Geertruid was 14 jaar toen ze haar merklap op de Wiemaheerd te Niekerk voltooide. Zij borduurde een gekroonde G in het bovenste alfabet. Ook de G van haar naam borduurde ze als een gekroonde G.

Geertruid Jans Beukema is geboren op 20 juni 1806 te Niekerk en aldaar gedoopt op 6 juli 1806. Zij overleed op 4 januari 1871 te Menneweer (64 jaar). Geertruid trouwt op 16 december 1825 te Ulrum op 19-jarige leeftijd met de 33-jarige Renne Lammerts Dijkhuis. Renne is landbouwer te Niekerk, op 21 augustus 1792 te Vierhuizen geboren en aldaar gedoopt op 9 september 1792. Hij overleed op 3 december 1859 (67 jaar) aldaar.

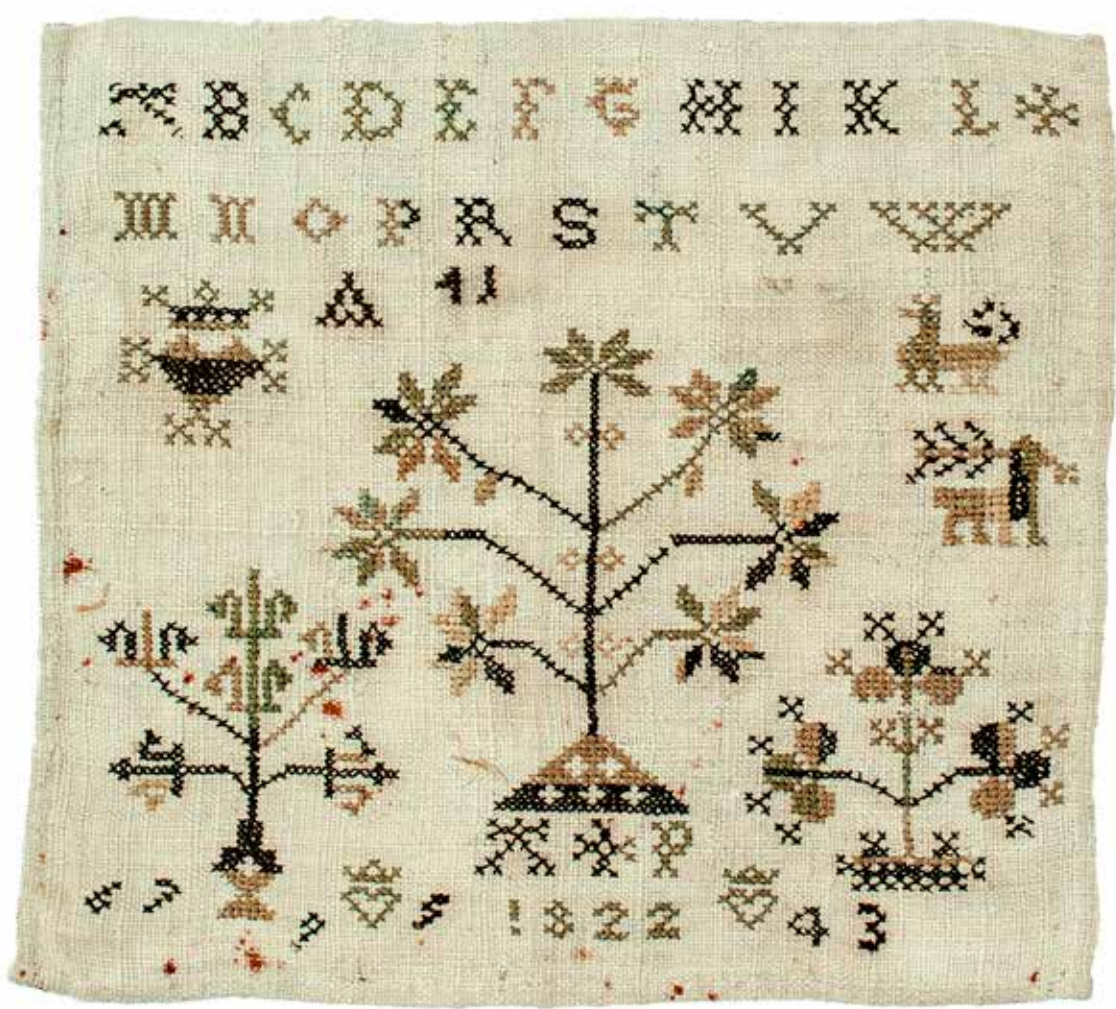

Merklap 05995 | 36 x 36 | borduurlap

Linnen met katoen. Blauw, okergeel. Kruissteek en nestelsteek. Links zelfkant, bovenkant is verwijderd, 2 kanten omgezoomd. Links en rechts een slingerende rand, waarschijnlijk was ook de bovenrand gelijk aan de zijkanten. Midden boven initialen P F B. Links cartouche met initialen P F B, rechts cartouche met initialen G P K, met daartussen 2 bloemenmanden. Daaronder 3 grote bloemmotieven in manden. Daaronder links en rechts takje met bessen en levensbomen. Midden onder 2 hanen met palmtak. Hieronder **Martie F. Bos** 1822. De onderrand links een jager met geweer en vele

kleine motieven van honden, herten en boompjes. **Martje** was 12 jaar toen ze haar merklap met linksboven de initialen FPB van haar vader en rechtsboven GPK van haar moeder borduurde. De initialen PFB tussen die van haar ouders, zullen van haar broertje zijn. Het komt overigens zelden voor dat de initialen van een overleden kind worden vermeld. Martje Frederiks Bos is geboren op 1 februari 1810 te Winschoten. Zij is aldaar overleden op 28 december 1885 (75 jaar). Martje trouwt 11 juni

1829 te Winschoten op 19-jarige leeftijd met de 25-jarige Adam Groeneveld. Adam is koopman, boekhouder en kassier, te Winschoten. Hij is daar in 1804 geboren en overleed er 30 april 1878 (74 jaar).

Merklap 06503 | 18 x 17 | Groninger G

Linnen met katoen. Bruin, beige, groen. Bovenkant zelfkant, 3 randen omgezoomd. Boven alfabet t/m W zonder J, Q, U, met de Groninger G. Daaronder gekroond hartje en rechts daarvan onduidelijke tekens. Aan de rechter kant een hond en een hert. Onderaan 3 levensbomen. Onder het middelste motief initialen **A P** 1822. In de onderste rij de resterende cijfers t/m 9 en 2 gekroonde hartjes.

Alida zal ongeveer 19 jaar oud zijn geweest toen ze de merklap op de boerderij van haar ouders in 1822 voltooide. Ongeveer 5 jaar later dan waarop de Groninger meisjes meestal hun merklappen maakten. In het alfabet de zo genaamde gekroonde G.

Alida Pieters Siebenga, is geboren rond 1803 te Lutjewolde (DR) en is overleden op 13 augustus 1870 te Kloosterburen (67 jaar). Alida trouwt op 23 december 1827 te Ten Boer op ongeveer 25-jarige leeftijd met de 23-jarige Kornelis Willems Fedema. Kornelis is landbouwer te Kloosterburen. Hij is geboren te Wehe-den Hoorn, is RK gedoopt op 28 juni 1804. Hij is overleden op 10 januari 1860 te Kloosterburen (55 jaar).

Linnen met katoen. Blauw, beige. Zijkanten zelfkanten. Boven en onderkant omgezoomd. Zigzag rand rondom. Boven het midden 3 grote bloemmotieven en boven 2 levensbomen. In het midden een levensboom met 2 vogels. Rechts van dit midden motief, pelikaan met jongen. Daaronder links een molen met vlag en rechts een blaker, daartussen 2 bloemmotieven, in het midden een duiventil met 4 duiven. Onder links en rechts 2 bloemmotieven met daartussen **Annigi Jannes Leutscher** anno 1835. Na de voornaam een gekroond en gevleugeld hart.

Annigien was 28 jaar oud toen ze haar merklap, een jaar voor haar huwelijk in 1835 maakte. De familie Leutscher (ook: Lötscher) is een doopsgezinde familie oorspronkelijk afkomstig uit Erlenbach in Zwitserland.

Annigien Jannes Leutscher is geboren op 12 februari 1807 te Zuidwolde. Zij is overleden op 23 maart 1849 te Leegkerk (42 jaar). Annigien trouwt op 26 mei 1836 te Hoogkerk op 29-jarige leeftijd met de 22-jarige Johannes Rudolfs Leutscher. Johannes is landbouwer te Hoogkerk. Hij is aldaar op 25 juni 1813 geboren

en overleed aldaar op woensdag 30 april 1862 (48 jaar). Johannes hertrouwde op 17 februari 1851 te Hoogkerk met zijn volle halfnicht Eltje Izaaks Leutscher.

Grof geweven linnen met katoen. Zwart.

Links en rechts zelfkant. Rondom een slingerende bloemenrand. De lap is geheel gevoerd met dunne bast. Links is een groot stuk ingezet, met aan de linkerkant een zelfkant met ingeweven rand. Boven links en rechts bloemmotieven in manden met daartussen in grote versierde letters initialen E D W en **ARS** en daaronder in grote letters T E W en B E W. Onderste rij links en rechts bloemmotieven en in het midden een groot bloemmotief met links en rechts daaronder 1837. De lap is symmetrisch.

Anje was 30 jaar toen ze in 1837 na haar huwelijk de merklap op *Ockemaheerd* maakte. Op het doek haar initialen, die van haar man en hun kinderen Trijntje en Bouke. De andere drie kinderen waren toen nog niet geboren. Haar naamgenoot Anje Hiepkes Boukema 1816-1890 wiens dochter Trijntje 1855-1931 in 1875 trouwde met zoon Derk Egberts Wibbens 1846-1888, maakte vijf jaar eerder een soortgelijke merklap. In 2012 hingen beide ingelijste merklappen naast elkaar op de expositie *Familieschatten in naald en draad* in de borg Verhildersum. Tussen de merklappen een door Afina Wibbens - de Jong geborduurd familiewapen Wibbens te midden

van de portretten van Derk Wibbens en Trijntje Westerdijk.

Anje Reinders Sikkema, dochter van Reinder Jans Sikkema en Bouke Freerks van Delden. Anje is geboren op 11 december 1807 te Toornwerd en overleed op 20 mei 1889 te Stitswerd (81 jaar). Anje trouwde op 9 juni 1830 te Middelstum op 22-jarige leeftijd met de 29-jarige Egbert Derks Wibbens, zoon van Derk Hinderikus Wibbens en Trijntje Egberts Bosman, landbouwer, wonende te Middelstum en te Stitswerd, is geboren te Middelstum en aldaar gedoopt op 15 juni 1806. Hij overleed op 23 juli 1860 te Stitswerd (54 jaar).

Linnen met katoen. Blauw, beige.
Links zelfkant, 3 kanten omgezoomd.
Boven en rechts rechte rand. Boven
initialen **M L**, hondje, 1829, initialen
I L. 2e rij 1831, I L, 1834, I L, 1838.
Daaronder K L, 1840, I K 1810. Dan
volgt het alfabet t/m W zonder J, Q,
V. Onderaan **M L** 18 4 ? Dit zal waar-
schijnlijk 1841 moeten zijn. Midden
onder zigzag randje.

Martje zal ongeveer 12 jaar zijn
geweest toen ze haar merklap
omstreeks 1841 heeft gemaakt.
Achter haar initialen borduurde zij
een hondje met het jaar van haar
geboorte 1829. Daarop volgen de

initialen JL van haar broer Jakob
Luurts met zijn geboortejaar 1831,
de initialen JL van haar halfbroer Jan
Luurts met geboortejaar 1834, de
initialen KL van haar halfzusje Kor-
nelia Luurts met haar geboortejaar
1840 en tenslotte de initialen JK van
haar stiefmoeder Janna Kornelis Kle-
vering 1810-1897 met haar geboor-
tejaar 1810. Links onder nog eens
de M van Martje en rechtsonder de
L van Luurts.

Martje Luurts Gaaikema, naaister,
geboren op 3 juni 1829 te Nieho-
ve, is overleden op 6 januari 1874
te Ezingen (44 jaar). Martje trouwt

op 26 februari 1855 te Grijpskerk
op 25-jarige leeftijd met de 34-ja-
rige winkelier Jan Klazens Pluister,
zoon van Lammert Kornelis Pluister
en Klaaske Jans Pol. Jan is geboren
op 19 oktober 1820 te Zuidhorn en
gewettigd bij huwelijk van zijn ou-
ders. Hij overleed op 16 juni 1862 te
Ezingen (41 jaar). Jan was eerder ge-
huwd op 2 mei 1846 te Ezingen met
Eltje Lodewijks Versol, dochter van
Lodewijk Jans Versol en Ebeltje Tie-
tes. Eltje is geboren op 5 december
1820 te Ezingen en overleed aldaar
op 12 juli 1853 (32 jaar).

Linnen met zijde. Beige.
Rechts een zelfkant afgewerkt met
blauwe draad, 3 kanten afgewerkt
met een katoenen biesje. Een zigzag
randje rondom, gedeeltelijk onder
de bies. Boven, links en rechts een
grotere zigzag rand. Boven alfabet
met eerst dubbele letters, alleen de
J ontbreekt. Dan cijfers 1 t/m 10 en
alfabet zonder de J en cijfers 1 t/m
10. Initialen **I K F** 1844. Vervolgens
25 letters van het alfabet met Gro-
ninger G. Daaronder Jantje Kornelis
Feddema geboren den 6 oktober
1831. Onderrand met kleine motie-
ven, links gekroond en gevleugeld
hart.

Jantje was 13 jaar toen zij in 1844
haar merklap borduurde. Voor het
jaartal 1844 borduurde zij haar ini-
tialen J K F. Ook de gekroonde G
ontbreekt op deze merklap niet. En
onderaan de merklap borduurde zij
haar volledige naam en geboorte
datum. Ten noorden van het gehucht
Kleine Huisjes staat aan het eind van
de Feddemaweg de in 1796 ge-
bouwde Feddemaheerd. De fraaie
18e-eeuwse boerderij wordt door
de bosschages rond de boerderij
enigszins aan het oog onttrokken.
In dit huis borduurde Jantje in 1844
haar merklap.
Op deze plek stond vroeger Fedde-
mahuis, dat toen waarschijnlijk een
steenhuus was. Omstreeks 1580 was
het een boerderij van Oldenkloos-

ter in de Marne. Het land van deze
boerderij behoorde tot 1594 aan het
Oldenklooster. De Feddema's waren
ooit grootgrondbezitters in de voor-
malige gemeente Kloosterburen. De
boerderij Feddemaheerd te Kloos-
terburen werd bewoond door Luit
Jullies Boelens (1580-1663) en zijn
vrouw Adriaantje Ariens.
Jantje Kornelis Feddema is geboren
op 6 oktober 1831 te Kloosterbu-
ren als dochter van Kornelis Willems
Feddema en Alida Pieters Siebenga
en overleed ongehuwd aldaar op
25 december 1891 (60 jaar).

Zijde op linnen met ingeweven verticale streep. Blauw, beige, groen, bruin. Links en rechts zelfkant afgewerkt met blauwe draad, boven gezoomd en afgewerkt met katoenen bies, onder gezoomd. Een dubbele zigzag rand rondom. Boven 25 letters van het alfabet zonder J en met Groninger G en 1846. Daaronder links en rechts een hartje en een vrouwtje, met in het midden een kroon met daaronder de initialen **H B** tussen 2 hondjes en links en rechts een bloemenmand. Daar onder links en rechts een molen met vlag en in het midden een vrouwtje en **H B**. On-

deraan links en rechts levensbomen met 2 vogels en in het midden een bloemmotief in mand tussen 1846. Boven en onder het midden motief 4 kleine motiefjes. Symmetrisch. **Hindrikje** was 14 jaar toen zij haar symmetrisch ingedeelde polychrome merklap in 1846 voltooide. En de maakster moest, vanwege de gekroonde G, omstreeks 1832 geboren in de provincie Groningen geboren zijn. Bij het zoeken kwamen meerdere meisjes als maakster in aanmerking. Bij het zoeken naar een familielatie tussen deze meisjes en de

schenger van de merklap werd Hindrikje Boer uiteindelijk gevonden. Hindrikje Boer is geboren op 17 juni 1832 op Lutkehuisterheerd, te Maarhuizen als dochter van Jan Jakobs Boer en Anje Jakobus Kuipers, is aldaar ongehuwd overleden op 3 juli 1864 (32 jaar).

Katoen op grof linnen. Zwart. Links zelfkant, 3 kanten gezoomd. Links en rechts een rechte rand, onder een zigzag rand. Boven het alfabet met Groninger G zonder J, Q. Aansluitend 25 letters van het alfabet, zonder J. en cijfers 1 t/m 10, daarachter **A P W**. Daaronder 24 letters van het alfabet, geen J, V. Nog 2 keer een gedeelte van het alfabet. Onder een rij met mannetje, vrouwtje waaronder in stiksteek Anke, hond, molen, levensboom, bloemmotief, vogel, bloem in mand en grote levensboom. Hieronder nogmaals een gedeelte van het alfabet in blauw, met de Groninger G.

Anneke zal ongeveer 13 jaar oud zijn geweest toen zij haar merklap omstreeks 1847 op Coendersheem maakte. Zij borduurde haar initialen A P W, enigszins verborgen achter een cijferreeks, op haar lap. Het eerste en laatste alfabet bevatten ieder een, voor Groninger merklappen zo kenmerkende, gekroonde G. Ondanks het ontbreken van een jaartal en meerdere initialen kon haar identiteit met behulp van gegevens over de schenger worden bevestigd. Anneke Pieters (Anke) Wiersum is geboren op 2 augustus 1834 te 't Zandt en aldaar gedoopt op 6 au-

gustus 1834 als dochter van Pieter Luitjes Wiersum (landbouwer op Coenersheem) en Anje Pieters Voorwerk. Anneke overleed aldaar op 18 juli 1911 (76 jaar). Anneke trouwt op 18 mei 1855 in 't Zandt op 20-jarige leeftijd met de 30-jarige Luurd Fiepkens Coolman, zoon van Fiepkke Jurjens Coolman en Elizabeth Harms Eenkema. Luurd, wonende te 't Zandt en aldaar geboren op 25 augustus 1824. Hij overleed aldaar op 14 februari 1906 (81 jaar).

Merklap 06076 | 30 x 30 | letterlap

Wol op grof geweven linnen. Blauw, rood, geel, lichtblauw, paars. Kruissteek en nestelsteek. Links en rechts zelfkant afgewerkt met blauwe draad, boven en onder gezoomd. Een dubbele zigzagrand opgevuld met een kruisje rondom. Boven 22 letters van het alfabet, zonder J, Q, X, Y, gevolgd door cijfers 1 t/m 9 en 1849. Daaronder een rij initialen: S B, F L, T B, A B, M B, G B, A B, I B, gevolgd door 21 letters van het alfabet zonder J, Q, X, Y, Z en nog de 4 beginletters van het alfabet. Hieronder tussen verschillende motieven, de initialen S B, F L. Onderaan **A B** tussen levensbomen, een bloemmotief en 2 gekroonde hartjes.

Anje was 13 jaar toen zij in 1849 deze kleurrijke merklap op de boerderij van haar ouders aan de Kloosterwijtwederweg 6 te Usquert borduurde. Het is ook mogelijk dat haar zusje Aaltje die toen 8 jaar was de lap heeft gemaakt. Achter de cijferreeks het jaartal 1849 gevolgd door de initialen van haar ouders Siert Bouwman en Fenje Luilfs en al hun zes kinderen, Trijntje, Anje, Martje, Geertruid, Aaltje en Janna, op volgorde van geboorte.

Anje Sierts Bouwman is geboren op 3 februari 1836 te Uithuizermeeden als dochter van Siert Jans Bouwman en Fenje Luilfs van Clooster en overleed op 9 april 1915 te Usquert (79 jaar). Anje trouwt op 20 juni 1861 te

Usquert op 25-jarige leeftijd met de 24-jarige Rijkpe Roelfs Bouwman, zoon van Derk Rijkpes Bouwman en Aagtje Tjaarts Oosterhuis. Landbouwer Rijkpe Bouwman is geboren op 6 januari 1837 te Warffum en overleden op 6 augustus 1877 te Usquert (40 jaar). Anje hertrouwt 6 maart 1880 te Usquert op 44-jarige leeftijd met de 29-jarige Hidde Lantinga, zoon van Pieter Guitjens Lantinga en Janna Cornelis Kleveringa. Landbouwer Hidde is geboren op 4 september 1850 te Oldehove en overleden op 13 oktober 1927 te Usquert (77 jaar).

Merklap 06727 | 63 x 52 | borduurlap

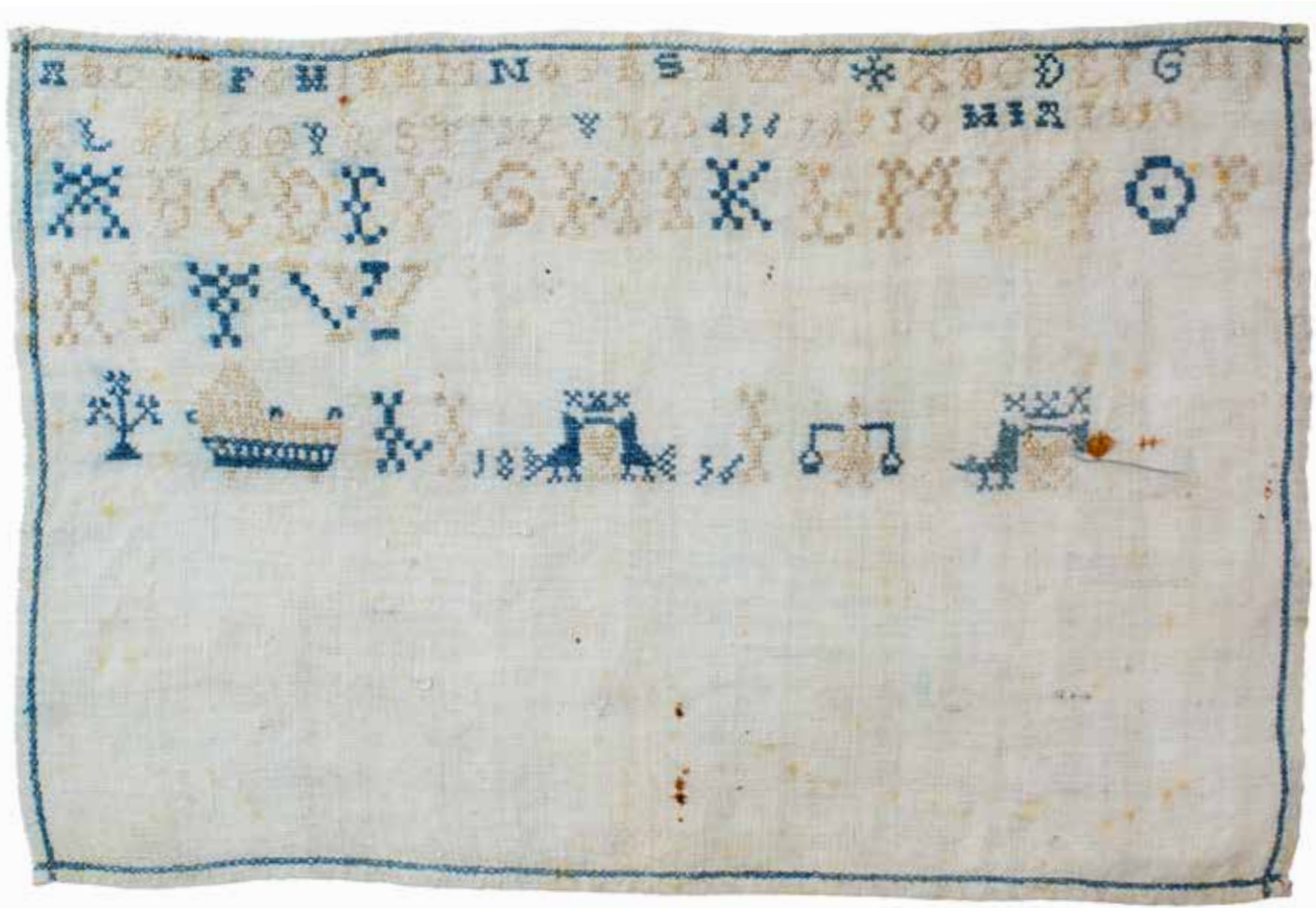
Wol op grof geweven linnen. Rood, blauw, beige, bruin, groen, zwart. Boven en onder zelfkant, zijkan- ten gezoomd. Bloemenrand rond- om. Groot boeket bloemen in het midden met daarboven initialen **I M**. Links en rechts bloemmotief in mand. Daaronder links en rechts levensbomen. Onder weer grote bloemmotieven in sierlijke potten. Midden onder 1855 met 2 herten. Alles symmetrisch. Onderaan grove steken boven de bloemenmand.

Jantje was 30 jaar toen zij haar merk- lap in 1855 na haar huwelijk met grofsmid Pieter Keuning in Ureterp

maakte. Zij zou 30 jaar oud geweest zijn toen zij de merklap in 1855 vol- tooide. Wat gezien de fraaie bloe- men best aannemelijk kan zijn.

Jantje Jelles Mulder, winkeliersche en grofsmidsche, is geboren op 6 juli 1825 te Ureterp (FR) als dochter van boer Jelle Jans Mulder en Aaltje Wytzes van der Ley. Zij overleed op 5 april 1898 te Lippenhuizen (FR) (72 jaar). Jantje trouwt op 21 mei 1850 op 24-jarige leeftijd met de 32-jarige Pieter Klazes Keuning, grofsmid te Ureterp, zoon van Klaas Dirks Keu- ning en Doetje Jurjens Hiemersma. Pieter is geboren op 1 maart 1818

te Ureterp en overleed aldaar 4 sep- tember 1856 (38 jaar). Pieter en Jan- tje kregen drie kinderen, Klaas, Jelle en Doetje, Jantje hertrouwt na het overlijden van Pieter 26 juni 1858 te Opsterland (FR) op 32-jarige leeftijd met de 30-jarige grofsmidsknecht Jan Meinderts Vogelzang. Jan is ge- boren op 16 januari 1828 te Beet- sterzwaag (FR) als zoon van Mein- dert Pieters Vogelzang en Jannetta Theresia Gerbens van Driesum. Hij is overleden op 18 april 1909 te Op- sterland (FR) (81 jaar). Jan en Jantje kregen 6 kinderen, Meindert, Wytze, Wietze, Wietze Janetta en Aaltje.

Merklap 05989 | 41 x 27

Katoen op linnen. Blauw, beige. Rechts zelfkant, 3 kanten gezoomd en een rechte rand rondom. Boven aan 2 x het alfabet t/m W, zonder J, Q, U. waarvan de V na de W. Aansluitend cijfers 1 t/m 10, gevolgd door **H I A** 1853. Daaronder een groter alfabet t/m W, zonder J, Q, U, V. In het midden van links naar rechts, levensboom, wieg, 2 vogels met hartje met kroontje tussen **H I** 1856, persoon met juk en 2 emmers en een vogel met kroon en hartje. Niet afgemaakt.

Hendrika was 13 jaar toen ze op boerderij Oldenholm haar initialen **H I A** met het jaartal 1853 op haar merklap borduurde. Drie jaar later voegde ze nogmaals haar initialen **H I** er in het groot aan toe. Hendrika Jakobs Addinga is geboren op 26 maart 1840 te Saaxumhuizen en aldaar gedoopt op 27 maart 1840 als dochter van landbouwer Jakob Hendriks Addinga en Martje Reinders Dijkema. Zij overleed op 3 september 1871 te Usquert (31 jaar). Hendrika trouwt op 25 maart 1861 te Baflo op 20-jarige leeftijd met de

37-jarige landbouwer Klaas Westerhuis te Usquert, zoon van Berent Popkes Westerhuis en Trijntje Pieters Kuiper. Klaas is aldaar geboren op 15 mei 1823 en overleed aldaar op 19 december 1893 (70 jaar).

Merklap 07307 | 42 x 54 | borduurlap

Wol op stramien. Bruin, beige, rood, zwart, groen, geel. Boven en onder zelfkant, zijkanten niet afgewerkt. Een grote levensboom met bloemen als midden motief. Boven links en rechts 2 grote papegaaien op tak, daaronder links en rechts een boom en onderaan 2 grote paarden op een grond. Verspreid over de lap initialen. **T L D**, **H E D**, **T T D**, **G T D**, **P T D**, **M T D**, **D T D**, **G T D**, 1863, **L T D**, **L T D**. Onderaan gemaakt door Lupke Tonnis Doornbos. Symmetrisch.

Lupke was 13 jaar toen zij in 1863 deze fraaie symmetrische merklap

of wandkleed met bomen, bloemen, paarden en papagaaien borduurde. Bij de papagaaien links de initialen **T L D** van haar vader en rechts die van haar moeder **H E D**, waarbij de **T** niet meer volledig is. Vervolgens van boven naar beneden de initialen van haar in 1863 in leven zijnde halfbroers en zusters Trijntje, Grietje, Pieter, Melle, Diewerke en Geertruida (kinderen van Tonnis Freerkje Pieters Dijksterhuis. Onder het jaartal 1863 de initialen **L T D** van haarzelf en **L T D** van haar zusje Luurdina. Onderaan het doek de tekst **GEMAAKT DOOR LUPKE TONNIS DOORNBOS**.

Lupke Tonnis Doornbos is geboren op 26 mei 1850 te 't Zandt als dochter van landbouwer Tonnis Luirts Doornbos en Hemke Eppes Dijkema. Zij overleed op 30 juni 1909 te Leens (59 jaar). Lupke trouwt op 16 december 1874 te Uithuizermeeden op 24-jarige leeftijd met de ongeveer 29-jarige rijksveearts Hendrik Garmt Werkman, zoon van rijksveearts Pieter Jakobs Werkman en Martje Hendriks Zuidema. Hendrik is geboren op 9 augustus 1845 te Leens en overleed op 1 augustus 1931 in Hornhuizen (85 jaar).

Merklap 06501 | 47 x 25 | Groninger G

Zijde op linnen. Beige, bruin.

Zijkanten zelfkanten, boven en onder gezoomd en een zigzag rand rondom. Boven 22 letters van het alfabet met de Groninger G, geen J, Q, U, Y, gevolgd door cijfers 1 t/m 10 en 2 kruisjes. Daaronder **Elizabeth Maria K Scholtens**. Berend H Muller. Anna R Smid. Regenera K Scholtens. Hier onder 2 vogels met hartje, vogels, zwaan, 2 bloemmotieven, duiventil. Onderste rij 2 hondjes, vrouwtje, mannetje, molen, vogel, 2 zwanen, 1863.

Elizabeth was 12 jaar toen zij in 1863 haar merklap met daarop haar volledige naam, die van haar moeder, stiefvader en zusje, voltooide. In datzelfde jaar borduurde zij nog een tweede merklap met haar initialen E M S en onder andere twee reliekhouders, gelijk aan die van de andere merklap.

Elizabeth Maria Kornelis Scholtens is geboren op 23 februari 1851 te Baflo als dochter van landbouwer Kornelis Jakobs Scholtens en Anna Roelfs Smid. Zij overleed op 7 mei 1938 te Kloosterburen (87 jaar). Haar vader overleed in 1858 waarna haar moeder in 1859 hertrouwde met landbouwer Berend Hindriks Muller te Kloosterburen. Elizabeth trouwt op 26 mei 1869 te Kloosterburen op 18-jarige leeftijd met de 25-jarige landbouwer Rengenerus Feddema, zoon van Kornelis Willems Feddema en Alida Pieters Siebenga. Rengenerus is geboren op 26 januari 1844 te Kloosterburen en aldaar overleden op 10 december 1888.

Merklap 06504 | 28 x 31 | borduurlap

Zijde op linnen. Beige, blauw, licht groen, zwart.

Rechts zelfkant en 3 randen gezoomd. Blokjes zigzag rand rondom. Boven alfabet t/m W, zonder J, Q, U, gevolgd door 3 motiefjes en een levensboompje. Hieronder aan de zijkanten links en rechts een hondje, vrouwtje en duiventil. Groot middenmotief in omlijsting met paard en karmolen en vrouw bij karnton en een vrouw met juk en 2 emmers. Boven de omlijsting 2 vogels en 4 x een 8. Onder het middenmotief, links een vogel en een zwaan. Hiernaast een boot met vlaggen, een anker en een sleepboot. Rechts een wieg en een hond. Onderaan links 1863 en rechts **EMS**.

Merklap 06061 | 27 x 25 | letterlap

Katoen op linnen. Blauw, bruin, oranje, rood, beige. Kruissteek en nestelsteek.

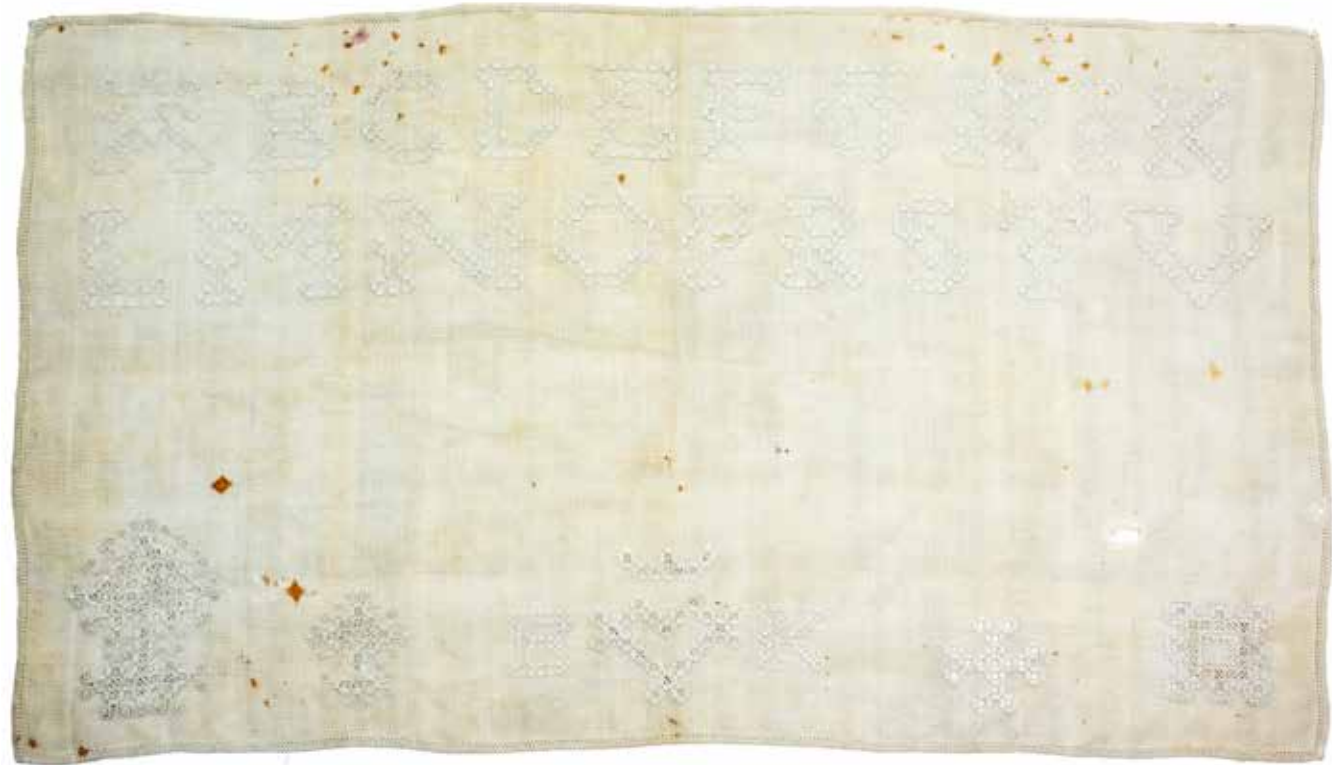
Links zelfkant, 3 kanten omgezond. Rondom ingeweven rand. Rondom rechte rand en zigzag rand. Bovenaan probeersels voor alfabet en daarna 4 x gedeeltelijk dubbele letters van het begin van het alfabet. Onderaan Bouwke 1864 en onderaan **Bouwke Wyk** 17 FB.

Bouwke was 12 jaar toen ze in 1864 haar merklap borduurde. Haar vader was 7 jaar geleden overleden en haar moeder hertrouwde in 1861 met de in Onderdendam wonende leerkooper Jan Melis. Bouwke zal haar

merklap daardoor niet in de boerderij bij de molen, maar in Onderdendam hebben gemaakt. Het is ook mogelijk dat haar op 12 juni 1853 te Bedum geboren nichtje Bouke Wijk de merklap heeft gemaakt. Haar naam wordt echter consequent zonder W geschreven, waardoor dit niet waarschijnlijk lijkt. De tussen twee plusjes geborduurde cijfers en letters 17FB achter haar naam zullen bij het jaartal horen en 17 februari 1864 beteken.

Bouwke Wijk is geboren op 25 februari 1852 te Bedum als dochter van pelmolenaar Pieter Klaassens Wijk en Anna Christina Holthuis. Zij

overleed 5 oktober 1906 te Adorp (54 jaar) Bouwke trouwt op 5 juli 1877 te Adorp op 25-jarige leeftijd met de 37-jarige landbouwer Freerk Nienhuis, zoon van Jakob Jans Nienhuis en Jantje Klaassens Teisman. Freerk is geboren op 17 juli 1839 te Zuidwolde en overleed 18 januari 1928 te Adorp (88 jaar). Freerk was eerder gehuwd op 3 april 1865 te Adorp met Goossina Groenendal, dochter van Daniel Goossens Groenendal en Anje Alberts Roege. Goossina, is geboren op 22 mei 1845 te Adorp en overleed 26 januari 1871 aldaar (25 jaar).

Merklap 07309 | 49 x 27 | witwerklap

Katoen op katoen. Beige. Platsteek en open naaiwerk.

Links zelfkant, andere randen heel smal omgezond en afgewerkt. Boven alfabet t/m V zonder J, Q en U. Midden niet opgevuld. Onderrand links en rechts motieven. In het midden een gekroond hart tussen initialen B K, rechts een kruis.

Bouktje zal ongeveer 13 jaar zijn geweest toen zij omstreeks 1865 haar merklap maakte. De merklap bevat als enige aanwijzing naar de maakster de initialen **BK** die daardoor gezocht moet worden bij de voorouders en naaste familie van

de laatste eigenaar T.D.H. Raangs-Bruins. Dit zal ongetwijfeld de in 2014 overleden Tina Dientje Hilda Bruins zijn geweest die in 1941 was getrouwd met de landbouwer Jan Luitje Raangs 1902-1993 te Adorp. Haar oudtante Bouktje Kadijk 1852-1929 voldoet aan de initialen BK op het doek. Doordat de meeste meisjes hun merklappen maakten toen ze tussen 11 en 15 jaar oud waren, zal deze merklap omstreeks 1865 gemaakt kunnen zijn.

Bouktje Kadijk is geboren op 11 augustus 1852 te Garnwerd als dochter van landbouwer Eme Rentjes Kadijk en Trijntje Remmelts Linthorst. Zij is overleden op 19 februari 1929 te Groningen (76 jaar). Bouktje trouwt 22 mei 1872 te Winsum op 19-jarige leeftijd met de 24-jarige Johannes Christof Bruins, zoon van Bruine Klaasens Bruins en Judith Hendrina Meints. Johannes is onder andere landbouwer en slager. Hij is geboren op 2 april 1848 te Klein Garnwerd en overleed op 12 november 1886 te Ulrum (38 jaar).

Zijde en wol op stramien. Blauw, rood, geel, lichtblauw, zwart. Kruissteek, platsteek, nestelsteek. Onderkant zelfkant, boven en zijkan-ten niet afgewerkt. Ingeweven rand rondom, waarvan boven en onder met blauw garen ingeweven. Aan de rechter zijkant verticale borduursel. Midden boven 1867 met daaronder 2 vogels en grote levensboom in mand met daarop **WB**. Veel initialen links en rechts. I P B, M I Z, G I B, **W I B**, I I B, I I B, R I B, I I B. Onderaan links en rechts levensbomen met vogels, 2 pauwen en hart met kroon in het midden.

Willemina was 14 jaar toen ze in 1867 haar symmetrische merklap

in Niekerk maakte. De initialen IPB en MIZ van haar ouders borduurde zij bovenaan op het doek, gevolgd door de initialen van broer Geert, haarzelf, broer Jan, zus Jantje en de broers Roelf en Johannes op volgorde van geboorte. Haar eigen initialen WI werden ook op de bloempot geborduurd.

Mogelijk kreeg Willemina het ma-teriaal voor haar merklap van haar oom Auke Jans Zielstra 1820-1902 die wever was in Groningen. En ver-wijzen de initialen op de rechterzijde van de merklap naar haar oom en zijn dochter Aaltje Aukes Zijlstra. De initialen I I I A I links en rechts van de initialen AA zouden gelezen kunnen

worden als Jan, Jacobus, Johannes en Auke Jans Zijlstra. Willemina Jans Bakker is geboren op 8 september 1853 te Niekerk als dochter van schoenmaker Jan Pie-ters Bakker en Marijke Jans Zielstra. Zij is overleden op 8 juni 1944 te Leens (90 jaar). Willemina trouwt 13 mei 1880 te Groningen op 26-jarige leeftijd met de 47-jarige timmerman, winkelier Wander Drenthe, zoon van Sikke Warners Drenthe en Jantien Arends Heuvink. Wander is geboren op 2 februari 1833 te Assen en over-leed 24 januari 1887 te Groningen (53 jaar). Wander was eerder op 1 oktober 1865 te Groningen gehuwd met Margien Swijgman, dochter van Sikke Warners Swijgman en Jantien Arends Heuvink.

Katoen op stramien. Beige. Zijkanten zelfkanten, boven en on-der gezoomd. Boven en onder zig-zag rand, zijkanten rechte rand. Bo-ven 23 letters van het alfabet, geen J, Q, U, aansluitend 20 letters van het alfabet zonder J, Q, U, X, Y, Z en cijfers 1 t/m 0. Daarachter motiefjes, hartjes en 1868. Hieronder 19 letters van het alfabet t/m V en geen J, Q, U. Hieronder initialen G L B, I L v d L, **MB**, E B, Pieterburen. Nogmaals het alfabet met 19 letters met hierin de Groninger G. Een kroontje, motiefjes en 2 vogels. Nogmaals 19 letters van het alfabet, een hartje met kroontje en daarboven rechts een vrouwtje.

Onder een alfabet t/m H en een le-vensboompje. Onderaan de tekst *Klaargekregen den 27 mei 1867*. Daaronder nogmaals een alfabet t/m W.

Martje was 10 jaar oud toen zij haar merklap op 27 mei 1867 voltooide of zoals zij op de merklap borduurde *klaargekegen*, waarbij ze de letter r ontbreekt. Opmerkelijk is het jaartal 1868 rechtsboven op het doek met daarvoor een hartje en een merk-waardig dier. Heeft ze een hondje gekregen en haar vreugde willen uiten? Onder het grote alfabet de initialen GLB van haar vader en ILvdL van haar moeder, gevolgd door de initi-alen MB van haarzelf en EB van haar zusje met hun woonplaats Pieterbu-

ren. Het gezin Bouwman woonde op boerderij Hoogheemsterheerd aan de Oudedijk nr. 11 ten noorden van Pieterburen en hadden slechts twee kinderen.

Martje Bouwman is geboren op 16 augustus 1857 te Pieterburen als dochter van landbouwer Geert Lui-es Bouwman en Joanna Lamina van der Leij. Zij is overleden op 27 au-gustus 1939 te Groningen (82 jaar). Martje trouwt 27 december 1877 te Eenrum op 20-jarige leeftijd met de 30-jarige landbouwer Hiepke Ritze-ma te Westernieland, zoon van Jan Alberts Ritzema en Aaltje Hiepkes Doornbos. Hiepke, is aldaar geboren in 1847 en aldaar overleden op 5 april 1890 (43 jaar).

Wol op stramien. Rood, lila, geel, groen, paars, bruin.
Rechterkant zelfkant, andere kanten omgezoomd. Ingeweven rand rondom in bruin en groen. Totaal 5 x 25 letters van het alfabet in verschillende lettertypes, steeds zonder J. En 2 x cijfers 1 t/m 9. Onderaan **Cornelia Bolhuis** 1870.

Cornelia was 14 jaar toen ze haar merklap in 1870 voltooide.

Cornelia Bolhuis is geboren op 31 juli 1856 te Essen (bij Haren) als dochter van landbouwer, wethouder Geert Bolhuis en Grietje Hem-

mes. Zij is overleden op 11 oktober 1919 te Groningen en werd aldaar begraven op 15 oktober 1919 (63 jaar). Cornelia trouwt op 8 mei 1880 te Haren op 23-jarige leeftijd met de 29-jarige houthandelaar Gerrit van Bruggen, zoon van Haijo van Bruggen en Geesje Pieters Mulder. Gerrit is geboren op 14 april 1851 te Helpman en aldaar overleden op 9 maart 1884 (32 jaar). Cornelia haar schoonmoeder Geesje is een halfzusje van Berend Pieters Mulder 1816-1864, de schoonvader van de Groninger industrieel Jan Evert Scholten 1849-1918.

Wol op stramien. Paars, rood, geel, blauw, roze, beige, bruin, zwart.
Rechts zelfkant, 3 kanten gezoomd en een rand rondom. Boven 25 letters van het alfabet, zonder I. Hieronder initialen G L B, I L v.d. L, M B, **E B**, G S. Dan het alfabet 2 x in oud Hollandse lettertype zonder I met daartussen cijfers 1 t/m 0. Onder het midden links en rechts symmetrisch 2 hanen, 2 honden en bloemtakken en een grote vlinder. Onder een bloem in mand, klein vrouwtje, levensboompje en duiventil met 5 duiven. In de onderhoeken 2 hoekmotieven.

Ebeltje zal ongeveer 10 jaar zijn geweest toen ze haar merklap omstreeks 1870 maakte.

Onder het alfabet de initialen GLB van haar vader en ILvdL van haar moeder, gevolgd door de initialen MB van haar zusje EB van haarzelf en de initialen GS van een onbekende, mogelijk huisgenoot of naailerares. Helaas ontbreekt op deze merklap een jaartal. Als wij aannemen dat beide zusjes omstreeks hun tiende jaar beide een merklap maakten kan deze merklap aan Ebeltje worden toegeschreven.

Ebeltje Bouwman is geboren op 10 november 1859 te Pieterburen als dochter van landbouwer Geert Luies Bouwman en Joanna Lamina van der Leij. Zij is aldaar ongehuwd overleden op 28 mei 1943 (83 jaar).

Wol op stramien. Blauw, oker geel, roze, groen, wit, donker rood, lila, licht blauw. Rondom niet afgewerkt. Zigzagrand rondom. Boven links en rechts levensboom, gevleugeld hartje en vogel op tak en daartussen zigzagrandje en gehuwt **B.P.Bouma G.J.Frouws** den 28 Dec. 1865. Hieronder 2 gekroonde en gevleugelde hartjes. In het midden links en rechts bloemen en in het midden tafereeltje met 2 personen in een tuin en daaronder 2 gekroonde en gevleu-

gelde hartjes. Onderaan links en rechts een hond aan touw die een trap afloopt en in het midden een vrouw met hond aan de lijn op ondergrond. Daaronder **G J F** 1871. Symmetrisch. **Geertruid** was 23 jaar toen zij in 1871 het borduren van een herinnering aan haar huwelijk in 1865 op haar merklap op boerderij *De Haar* te Ulrum voltooide.

Geertruid Jans Frouws, geboren op 22 april 1848 te Winsum als dochter van Jan Geerts Frouws en Janna Jans Huizinga. Zij overleed op 25 december 1920 te Ulrum (72 jaar). Geertruid trouwt 28 december 1865 te Winsum op 17-jarige leeftijd met de 29-jarige landbouwer Berent Pieters Bouma te Ulrum, zoon van Pieter Alberts Bouma en Trijntje Jans Bouwman, geboren op 28 augustus 1836 te Uithuizermeeden en overleden op 27 december 1883 te Ulrum (47 jaar).

Wol op grof geweven linnen. Blauw, rood, geel, groen. Boven zelfkant en 3 kanten omgezoomd. Boven ingeweven rand. Zijkanten een rechte rand en boven en onder een zigzagrand. Boven 25 letters van het alfabet met Groninger G en zonder J. Cijfers 1 t/m 0 en motiefjes. Daaronder initialen L I D, 1871, A H B, met daaronder G L D. Rondom een midden motief horizontaal en verticaal initialen G D L, D C A, Z G D, D D Z, I M V, G O G. Links levensboom en rechts bloem motief. Links een vrouwtje en rechts een mannetje. Boven het vrouwtje een vuurtang, boven het

mannetje een haardscherm. Onderaan links de Groninger G en rechts D, levensbomen, 2 vogels met daartussen tweekoppige adelaar, rechts levensboom met 2 vogels. **Geertruida** was 13 jaar toen zij in 1871 haar merklap op boerderij Zuidemaheerd te Hornhuizen voltooide. In grote letters borduurde zij bovenaan de initialen LID van haar vader en AHB van haar moeder met daartussen het jaartal 1871. Haar eigen initialen GD werden onderaan in de hoeken geborduurd, waarvan de G als een gekroonde G. De cartouche in het midden bevat een fantasie ob-

ject met onverklaarbare letters DCA ZGD - GDLO - DDZ IMV - DOD in de omlijsting. Mogelijk zijn het initialen van klasgenootjes. Rechts van de cartouche, eveneens niet te verklaren letters LD met daarvoor mogelijk een gespiegelde D. Geertruida Luitjes Dijkhuis is geboren op 22 december 1858 te Leens als dochter van Luitjen Jans Dijkhuis en Anje Hindriks Borgman en 10 mei 1884 te Hornhuizen ongehuwd overleden (25 jaar).

Wol op stramien. Rood, groen, roze, bruin, blauw, zwart, geel. Onderkant zelfkant, 3 randen omgezoomd. Ingeweven randen rondom, waarvan zijkanten met groen. Boven 22 letters van het alfabet, geen J, Q, U, met achteraan de vergeten U, gevolgd door initialen **IOT**. Daaronder cijfers 1 t/m 10, 1872, G O T. Dan bloemen in mand links en rechts en in het midden een bloemenkrans met O I T. Daaronder **IOT** en 1872 met daartussen een levensboom en 2 zwanen en een vierkant motiefje rechts. Onderaan 2 hondjes en in het midden een mannetje met hond aan de lijn op een grond.

Ida was 11 jaar toen zij in 1872 haar merklap borduurde. Achter het alfabet staat tussen twee puntjes een hoofdletter U, waarvan de relatie met haar familie niet duidelijk is, gevolgd door Ida haar eigen initialen I O T. Achter de cijferreeks tussen twee puntjes het jaartal 1872 gevolgd door de initialen G O T van haar zuster Geertruid. De initialen van haar moeder en haar zuster Anje ontbreken. Meestal zijn de in een bloemenkrans geborduurde initialen van de maakster zelf, maar Ida borduurde er de initialen OIT van haar vader in. Haar eigen initialen borduurde zij in schuin schrift met het jaartal 1872 midden op het

doek, waarbij de eerste letter als een I gelezen dient te worden. Ida Onnes Tammens is geboren op 11 augustus 1861 te Eenrum als dochter van landbouwer Onno Jakobs Tammens en Kornelia Buikema. Zij is overleden op 17 november 1921 te Apeldoorn (60 jaar). Ida trouwt op 14 juni 1888 te Eenrum op 26-jarige leeftijd met de ongeveer 22-jarige landbouwer Pieter Rengers Hendrik van Griethuizen, zoon van Pieter Johannes van Griethuizen en Trijntje Pieters Wiersema wonende te Eenrum. Hij is geboren op 11 mei 1866 te Paesens (FR) en overleden op maandag 21 november 1938 te Voorst (GD) (ongeveer 72 jaar).

Wol op grof linnen. Blauw, bruin, groen, beige, lila, donkerrood. Kruissteek en nestelsteek. Onderkant zelfkant, boven en zijkanten gezoomd. Verschillende randjes rondom. Bovenaan oefen letters en dan 25 letters van het alfabet, geen J, gevolgd door cijfers 1 t/m 0 en motiefjes. Hierna nog 3 x 25 letters van het alfabet en 2 x cijfers 1 t/m 0. Op de 5e rij motiefjes en een randje, rechts een vierkant in nestelsteek. Rechts 1877 en horizontaal en verticaal randjes in nestelsteek. Onderaan **S. Abbring** den 16 Juli. Daaronder een zigzag rand in nestelsteek.

Sijtske was 11 jaar toen zij op 16 juli 1877 haar merklap in 't Schippershuus te Grijpskerk voltooide. Sijske Abbring is geboren op 20 september 1866 te Grijpskerk als dochter van veerschipper Gerrit Abbring en Auktje van Wieren. Zij is overleden op 13 januari 1937 te Obergum (70 jaar). Sijske trouwt 26 april 1890 te Grijpskerk op 23-jarige leeftijd met de 27-jarige koperslager Klaas Gerhard de Noord, zoon van Fokke de Noord en Martje Gerhards te Obergum. Hij is geboren op 10 november 1862 te Aduard en over-

leed op 9 februari 1952 te Winsum (89 jaar).

Katoen en wol op stramien. Oudroze, beige, donkerrood, lila, bruin, blauw, oranje, zwart, grijs. Rechter kant zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Twee ongelijke ingeweven randen rondom. Verschillende randjes rondom, rechts onder verticale rand in nestelsteek. Boven links en rechts gevleugelde hartjes met 2 vogels, daartussen initialen **A D P** en G E B. Hieronder den 5 october 1843, gevolgd door 19 letters van het alfabet zonder J, Q, U, W, X, Y, Z. Hierna in wol 3 x 25 letters van het alfabet zonder J en 2 x cijfers 1 t/m 0 en 10. Hieronder den 22 Oct. **A de Poel**. 1877. Links en rechts een hoekmotief.

Aaltje is mogelijk, zoals de meeste meisjes op 14 jarige leeftijd omstreeks 1857 begonnen met het borduren van haar initialen A.D.P., geboortedatum G E.B. DEN 5 OCTOBER 1843 en een alfabet A t/m V in grote rode letters. Na haar huwelijk in 1874 is ze kennelijk verder gegaan met het borduren. Maar nu in verschillende kleuren en met dikker garen. Ze borduurde vervolgens drie alfabetten en twee cijferreeksen, gevolgd door een datum (den 22 Oct.), haar naam (A de Poel) en een jaartal (1877) waarin de lap werd voltooid. Maar het is ook mogelijk dat haar nichtje Aleida de Poel 1862-1949, die eveneens in Grijpskerk woonde

het laatste gedeelte op 15-jarige leeftijd heeft geborduurd. Aaltje de Poel is geboren op 5 oktober 1843 te Grijpskerk als dochter van pelmolenaar, koopman en kastelein Klaas Jans de Poel en Heilina Harkes van Holdinga. Zij is aldaar overleden op 31 oktober 1910 (67 jaar). Aaltje trouwt op 16 mei 1874 te Grijpskerk op 30-jarige leeftijd met de 27-jarige timmerman Sierk Marks Kooister, zoon van Mark Sierks Kooister en Sibbeltje Jacobs van der Bijl. Hij is geboren op 31 juli 1846 te Westergeest (FR) en overleed op 20 januari 1917 te Grijpskerk (70 jaar).

Wol op stramien. Blauw, bruin, beige, paars. Links en rechts zelfkant, boven en onder niet afgewerkt. Dubbele zigzag randen rondom. Tekst van het *Onze Vader*. Onze Vader die in de hemelen zijt! Uw Naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk Kome Uw wil geschiede gelijk in den Hemel, alzoo ook op der aarde. Geeft ons heden ons dagelijksch brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boozen. Want Uw is het Koninkrijk en de kracht en de

heerlijkheid, tot in der eeuwigheid. Amen. **I.I. Munstra** 1878. **Jeltje** was 20 jaar toen zij het gebed op haar lap in 1878 voltooide. Het *Onzevader* of *Paternoster* is het meest verbreide christelijke gebed en dateert reeds uit de 1e eeuw. Jeltje Idskes Munstra is geboren op 12 april 1858 te Noordwijk als dochter van landbouwer Idske Derks Munstra en Anje Dijk. Zij is overleden op 23 oktober 1929 te Groningen (71 jaar). Jeltje trouwt op 12 november 1881 te Oldekerk op 23-jarige leeftijd met de 27-jarige landbouwer

Gerrit Bakker, zoon van Jan Bakker en Anke de Haan te Oostwold (bij Leek). Hij is aldaar geboren op 26 augustus 1854 en overleed 21 februari 1936 te Groningen (81 jaar).

Wol op grof linnen. Rood, groen, geel, bruin, groen, beige, paars. Rechts zelfkant met ingeweven rand, 3 kanten omgezoomd. Totaal 5 x alfabet, 1e 25 letters, 2e 20 letters. 3e 19 letters. 4e 18 letters. 5e 22 letters. In het 1e alfabet de Groninger G. Na het 1e alfabet cijfers 1 t/m 10. Onderaan **Johanna Boukema**. 1884. **MA** staat tussen het jaartal.

Johanna is 11 jaar als zij haar merklap in 1884 maakte. Nadat Johanna vijf alfabetten, waaronder de eerste met een gekroonde G, en een cijferreeks had geborduurd besloot ze in schuin schrift haar naam er onder te borduren. Zij kwam door ruimtegebrek niet verder dan JOHANNA

BOUKE. Ook aan de onderkant was te weinig ruimte om in dezelfde lettertype MA te borduren waarop ze besloot deze twee letters maar in een aangepast lettertype tussen het jaartal (18 MA 84) te borduren. De lap is zeer waarschijnlijk door de in 1873 geboren Johanna Eberharda Boukema gemaakt, maar het kan ook door haar in 1868 geboren nichtje Roelina Johanna Boukema gemaakt zijn. Beide werden in Uithuizen geboren. Helaas is de schenker van de merklap niet bekend, waardoor hierover geen zekerheid kan worden verkregen.

Johanna Eberharda Boukema is geboren op 29 november 1873 te

Uithuizen als dochter van landbouwer Pieter Klaassens Boukema en Geertruida Johan Eberhard Schillhorn van Veen. Zij is overleden op 6 mei 1951 aldaar (77 jaar). Haar vader was landbouwer op Bouwkemaheerdt, Munnikeweg 1 te Uithuizen. Johanna trouwt 28 april 1899 te Uithuizen op 25-jarige leeftijd met de 27-jarige landbouwer Derk Peterus Wijk, zoon van Petrus Wijk en Klaaske Stol. Hij is geboren op 11 augustus 1871 te Rasquert en overleed 12 januari 1945 te Groningen (73 jaar). Hij was Landbouwer op Bouwkemaheerdt, en voorzitter van de Coöperatieve Boerenleenbank te Uithuizen.

Katoen op stramien. Rood. Alles in nestelsteek, 2° lap. Links zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Ingeweven randen rondom in rood en bruin. Boven een rechte rand, daaronder zigzagrand. Een begin letter en daarna 2 x het volledig alfabet en 2 x cijfers 1 t/m 9. Onderaan **J.A. Bolhuis**. Dit is een 2° lap. Een 1° lap werd gemaakt in kruissteek en een 2° in nestelsteek. Deze steek is moeilijker en bewerkelijker dan de kruissteek.

Jantiena zal 13 jaar oud zijn geweest als ze haar merklap inderdaad in 1888 heeft gemaakt. Helaas heeft ze geen jaartal op haar doek geborduurd, om dit zeker te weten.

Jantiena Afina Bolhuis is geboren op 21 april 1875 te Euvelgunne als dochter van landbouwer Siewert Bolhuis en Hinderkien Hemmes. Zij is overleden op 30 december 1969 te Groningen (94 jaar). Jantiena trouwt op dinsdag 14 april 1903 te

Groningen op 27-jarige leeftijd met de 27-jarige manufacturier en grossier Petrus Harmannus Hendriks te Groningen, zoon van Jan Hendriks en Willemina Blouw, aldaar geboren op 16 april 1875 en aldaar overleden op 18 mei 1944 (69 jaar).

Merklap 06022 | 16 x 11 | letterlap | Groninger G

Katoen op linnen. Oranje, paars, grijs, rood, lichtblauw, geel, groen. Rondom gezoomd. Boven 1 x 25 letters van het alfabet zonder J en 1 x een volledig alfabet. Daaronder cijfers 1 t/m 10. Onderaan **T.V.** tussen het jaartal 1889.

Tetje was 12 jaar toen zij haar merklap op de *Bottemaheerd* te Westeremden in 1889 vol-

tooide met haar initialen T V en jaartal onderaan op het doek. Tetje Veendorp is geboren op 26 december 1877 te Westeremden als dochter van landbouwer Geert Hindriks Veendorp en Freke Pieters Steenhuis. Zij is overleden op 1 augustus 1954 te Finsterwolde (76 jaar). Tetje trouwt 1 juni 1900 te Loppersum op 22-jarige leeftijd met de

24-jarige landbouwer Luiken Eppo Evers, zoon van Fekko Jans Evers en Geertruida Jakoba Roemeling. Luiken is landbouwer op boerderij, Hoofdweg 32, Finsterwolde en assuradeur, wonende te Finsterwolde. Hij is aldaar geboren op 3 maart 1876 en overleed op 25 augustus 1960 te Spijk (84 jaar). Hij was Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Merklap 06522 | 30 x 30 | letterlap | Groninger G

Wol en katoen op stramien. Rood, oranje, grijs, lichtblauw, groen, beige, paars. Kruissteek en nestelsteek.

Rondom gezoomd en ingeweven dubbele rand. Totaal 3 x het volledig alfabet, 2° alfabet in dubbele kruissteek en met Groninger G, 3° alfabet in nestelsteek. Boven na het 1° alfabet A J F 1889. Na het 3° alfabet **A G T**. Links onder bloem, initialen J F T en G J M, rechts vogel op tak en bloem.

Aaltje was 10 jaar toen zij in 1889 aan haar merklap begon. Achter het eerste alfabet haar initialen AJF (Aaltje Jacobs Fockes) zonder familienaam met jaartal 1889. Het volgende alfabet bevat een gekroonde G, Onderaan boven de vogel borduurde Aaltje de initialen AGT van haar beide voornamen met familienaam en links daarvan de initialen van haar vader en moeder.

Aaltje Geertruida Tammens is geboren op 27 september 1879 te Pieterburen als dochter van landbouwer Jacob Fockes Tammens en Geertje Johannes Martens. Zij overleed op 15 juli 1950 te Oosterburen (70 jaar). Aaltje trouwt op 10 maart 1905 te Eenrum op 25-jarige leeftijd met de 24-jarige landbouwer Reinder Wibbens, zoon van Derk Egberts Wibbens en Trijntje Jurjens Westerdijk te Maarhuizen. Hij is geboren op 12 maart 1880 te Stitswerd en overleed op 14 augustus 1953 te Oosterburen (73 jaar).

Merklap 06983 | 21 x 21 | letterlap | Groninger G

Wol op stramien. Rood, paars, beige, blauw, groen, bruin, donker-rood.
Rechts zelfkant, 3 kanten gezoomd. Totaal 3 x 19 letters van het alfabet, zonder J, Q, U, V, X, Y, Z en 1 x 10 letters van het alfabet. In 2^e en 4^e alfabet Groninger G. Onderaan cijfers 1 t/m 10 en initialen **I W** 1889.
Imke was 12 jaar toen zij haar merk-lap in 1889 in Uithuizermeeden maakte. Deze merk-lap (oefenlap) met de initialen I W, jaartal 1889 en een gekroonde G is in 2014 door R. Meijer-Leima aan het museum Landgoed Verhildersum geschon- ken. Dit zal de in 1923 te Hornhuizen geboren Henderika Adriana (Riek)

Leima zijn geweest. De schenking zal echter niet door haar persoonlijk zijn gedaan, maar door haar kinde- ren, want Riek was in maart 2013 te Leens overleden. De merk-lap zal met zeer grote waarschijnlijkheid door haar schoonmoeder Imke Werkman gemaakt zijn. Imke woonde na haar huwelijk met haar man op boerderij *Nieuw Bokum*. Riek heeft zich ruim 30 jaar voor Landgoed Verhildersum ingezet. Zij was onder meer betrok- ken bij de tentoonstellings- en tex- tielcommissie van het museum.
Remt en Imke woonden er vanaf 1913. Na het overlijden van Gerard in 1919 bleef Imke met haar zoon Gerrard Remt tot 1932 op de boer-

derij wonen. Zij waren ook mede-ei- genaar van de er tegenover gelegen boerderij *Oud Bokum*.
Imke Werkman is geboren op 7 maart 1877 te Uithuizermeeden als dochter van Rijks veearts Hendrik Garmt Werkman en Lupke Tonnis Doornbos. Zij is overleden op 24 augustus 1966 te Kloosterburen (89 jaar). Imke trouwt in 1913 op 36-jarige leeftijd met de 50-jarige landbouwer Remt Meijer te Kloos- terburen, zoon van Gerrard Meijer en Zwaantje Wijk. Hij is geboren op 24 oktober 1863 aldaar en overleed 6 maart 1919 te Groningen (55 jaar).

Katoen op stramien. Rood, blauw. Links zelfkant, 3 kanten omge- zoomd. Ingeweven randen rondom in rood en bruin. Rondom 1 rechte rand en verschillende randen. Totaal 2 x volledig alfabet met veel geoe- fende letters, 2 x cijfers met veel ge- oefende cijfers 1 t/m 9. Daaronder Westpolder 1890 en onderaan **Hilda Mansholt**.

Hilda was 11 jaar toen zij haar mer- klap in boerderij Fletum, Westpolder 8 te Vierhuizen in 1890 voltooide.
Hilda Wilmina Scheltje Mansholt is geboren op 21 oktober 1879 te Westpolder 8, Vierhuizen als dochter van Jochum Helmers Mansholt en Rena Loots. Zij is ongehuwd over- leden op 6 februari 1959 te Ulrum (79 jaar). Vanaf 1896 woonden zij op boerderij Westerhalm, Westpolder 1 te Vierhuizen. Haar ouders hadden daar een nieuw huis laten optrekken en lieten voor de boerderij de eerste tennisbaan in de Marne aanleggen. Hilda hielp haar broer Rijpko onder andere met de boekhouding. Zij was amateurfotograaf.

Merklap 06048 | 32 x 28 | letterlap | rode schoolmerk-lap

Merklap 06047 | 32 x 29 | letterlap | rode schoolmerklap

Katoen op stramien. Rood. Vrijwel geheel in nestelsteek, 2^e lap. Links zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Ingeweven randen rondom in 2 kleuren bruin, 1 rechte rand en 1 zigzag rand rondom. 1 x dubbele letters van het volledige alfabet en 1 x cijfers 1 t/m 9. Onderaan **H. Mansholt**.

Hilda zal ongeveer 11 jaar geweest zijn toen ze haar merklap borduurde. Er staat helaas geen voornaam op het doek, maar onderzoek leert, dat er tussen 1880 en 1900 geen andere meisjes Mansholt geboren zijn waarvan de naam met een H begint. De lap staat geregistreerd als zijnde gemaakt in 1900. Hilda was toen 21

jaar en zal de merklap eerder omstreeks 1890 hebben gemaakt.

Merklap 06049 | 37 x 30 | oefenlap

Katoen op stramien. Rood. Alles in nestelsteken. De lap lijkt op een rode schoolmerklap. 2^e lap. Rechts zelfkant, 3 randen half omgeslingerd. Boven 4 verschillende randen. Volledig alfabet van 26 letters, de A 2x. Aansluitend **N Keizer Winkel**. Daaronder 1 rechte rand en begin van een rand in kruissteek en aan de achterkant een hokje. Niet afgemaakt.

Niesje zal haar merklap rond 1891 gemaakt kunnen hebben. Het diende later mogelijk als voorbeeld voor merklap 6038, die haar dochter Trijntje Strijker in 1916 maakte. Niesje Keizer is geboren op 4 oktober 1877 te Winkel (NH) als dochter van Gerrit Keizer en Marijtje Dekker. Zij overleed op 28 februari 1943 te Brilt (65 jaar). Niesje trouwde 25 april 1907 te Winkel (NH) op 29-jarige leeftijd met de 43-jarige veehouder Cornelis Strijker te Winkel, zoon van Jan Strijker en Trijntje Bruinvis,

Hij is aldaar geboren op 11 november 1863 en overleed 26 februari 1929 in Wieringerwaard (NH) (65 jaar).

Merklap 06036 | 32 x 32 | letterlap | rode schoolmerklap

Katoen op stramien. Rood, oranje. Kruissteek en nestelsteek. Links zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Rondom ingeweven dubbele rand. Bovenaan 25 letters van het alfabet, geen J en begint met een oefen I. Daarna nog 2 x 25 letters van het alfabet en onderaan 18 letters van het alfabet. 3 x cijfers 1 t/m 0 en 1 x cijfers 1 t/m 9. Onderaan **Jantje Heerema**. 1892.

Jantje was 12 jaar toen ze in 1892 haar merklap voltooide. Jantje Heerema is geboren op 14 mei 1880 te Groningen als dochter van broodbakker Kornelis Heerema en Harmina Menzinga. Zij is overleden op 24 november 1967 te Haren (87 jaar). Jantje trouwt op 26 maart 1925 te Groningen op 44-jarige leeftijd met de 62-jarige letterzetter Albert Mennes, zoon van Jan Men-

nes en Engeltje Huizinga. Hij is geboren op 16 juli 1862 te Groningen en overleed op 12 december 1951 te Haren (89 jaar). Hij was eerder gehuwd op 8 juni 1890 te Groningen met Trientje Teelker, dochter van Berend Teelker en Berendina Albronda. Trientje is geboren op 4 september 1862 te Groningen en aldaar overleden op 10 april 1923 (60 jaar).

Merklap 07295 | 41 x 40 | stoplap

Katoen op kaaslinnen. Beige, rood, paars. Alle randen omgezoomd en afgewerkt met open naaiwerk. Links en rechts 14 verticale doorstoppen in verschillende patroontjes met schaduw patroontjes aan de achterkant. Horizontaal 11 stoppen en 2 hoekstoppen, ook weer in verschillende patronen en schaduw patronen aan de achterkant. Onderaan **T v B** Engwierum 1895.

Trijntje was 20 jaar toen ze haar stoplap in de boerderij van haar ouders te Engwierum voltooide. De stoplap is door mevr. Dijkhuis Harrenstein aan het Museum Landgoed Verhildersum geschonken. Dit zal Wilhelmina Maria Harrenstein 1937-2013 zijn, die in 1962 trouwde met Pieter Rijpko Dijkhuis 1931-2014. Wilhelmina is een dochter van Andreas Harrenstein 1906-1996 en Catharina Botha van Bruggen 1909-1995. De te Engwierum geboren tante van Catharina voldoet aan de initialen op het doek, waardoor wij haar als maakster kunnen beschouwen.

Trijntje van Bruggen is geboren op 24 november 1875 te Engwierum als dochter van landbouwer Melle Roelof van Bruggen en Sikjen Johannes Beintema. Zij is overleden op 12 september 1953 te Apeldoorn (GD) en begraven te Engwierum (FR) (77 jaar). Adres bij overlijden Valkenberglaan 27 te Apeldoorn, waar zij samen met haar zuster Bortzen Anna 1879-1976 woonde. Trijntje en Bortzen waren ongehuwd.

Katoen op stramien. Rood. Kruissteek en nestelsteek. Onderkant zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Ingeweven randen rondom, 2 randen rondom 1 recht en 1 zigzag. Bovenaan eerst oefen letters en daarna 25 letters van het alfabet zonder Q, gevolgd door cijfers 1 t/m 10. Hierna een rand en het hele alfabet en cijfers 1 t/m 10. Nu verder in nestelsteek. Een rand en 3 oefenletters en het volledige alfabet. Onderaan **J E B** 1897.

Jantina was 12 jaar oud toen zij haar merklap in 1897 voltooide. Jantina Efina Beerta is geboren op 21 augustus 1885 te Harkstede als dochter van timmerman, ontginner en landbouwer Harm Klaassens Beerta en Henderika Altink. Zij is overleden op 16 september 1977 te Groningen (92 jaar). Jantina trouwt 14 maart 1908 te Adorp op 22-jarige leeftijd met de 40-jarige landbouwer Daniel Nienhuis, zoon van Freerk

Nienhuis en Goossina Groenendal te Adorp. Hij is geboren op 10 oktober 1867 te Harssens en is overleden op 24 juli 1949 te Baflo (81 jaar).

Katoen op stramien. Rood. Kruissteek en nestelsteek. Links zelfkant en 3 kanten naar binnen omgezoomd en vastgezet met flanelsteek. Ingeweven randen rondom. Boven 7 verschillende randen. Dan 1 x volledig alfabet en cijfers 1 t/m 0. Vanaf hier verder in nestelsteek. Rechts 2 rechte randjes, onder 2 zigzag randen en weer een volledig alfabet. Verder in kruissteek, cijfers 1 t/m 0. Onderaan **Magdalena Wiersum**. Kloosterburen 15 April 1897. **M W.**

Magdalena was 10 jaar toen zij haar merklap in 1897, mogelijk tijdens handwerk les op haar school te Kloosterburen maakte. Magdalena Wiersum is geboren op 17 januari 1887 te Broek (ten noorden van Kloosterburen) als dochter van landbouwer Tjaard Siwerts Wiersum en Trientje Freerks van Dijken. Zij is overleden op 22 maart 1964 te Groningen (77 jaar). Magdalena trouwt op 7 maart 1912 te Winsum op 25-jarige leeftijd met de 26-jarige landbouwer en commissionair Jarg Jans Bruins, zoon van Pieter Johannes Bruins en Johanna Pettin-

ga te Noorddijk. Hij is geboren op 25 oktober 1885 te Garnwerd en is overleden op 30 december 1951 te Mensingeweer (66 jaar).

Wol op stramien. Paars, groen, rood, zwart, lichtgroen, lichtblauw. Boven zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Ingeweven dubbele rand rondom in rood en bruin. Midden boven in de zelfkant **Hilje**. Boven 25 letters van het alfabet, geen X, gevolgd door het hele alfabet. Hierna 2 x 25 letters van het alfabet, geen X. Hieronder hert, vrouw, pauw, bloem in mand en rechts mannetje en vrouwtje met initialen R K. Verspreid verschillende randjes. Onderaan K D en R v d L. 1898.

Hilje was 13 jaar toen ze in 1898 haar merklap voltooide. Bovenaan borduurde zij haar naam en onderaan op de lap de initialen K D van haar moeder en R V D L van haar vader. De letters R en K onder het mannetje en vrouwtje zullen van haar ouders Roelf en Kostina zijn. Hilje van der Laan is geboren op 24 februari 1885 te Wetsinge als dochter van herbergier Roelf van der Laan en Kostina Dijinga. Zij is overleden op 30 januari 1961 te

Groningen. Hilje werd 75 jaar. Hilje trouwt op 29 april 1909 te Eenrum (GR) op 24-jarige leeftijd met de 23-jarige Jan Hamminga, zoon van Johannes Hamminga en Gerritje van der Wal. Jan, bakker, is geboren op 23 september 1885 te Uithuizermee-den (GR), is overleden op 5 november 1965 te Kloosterburen (GR). Jan werd 80 jaar.

Katoen op linnen. Rood. Nestelsteek en platsteek. Onder zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Het volledige alfabet. Cijfers 1 t/m 0. Verspreid 5 doorstoppen met verschillende patronen. Onderaan **J A B** tussen 1901.

Jeannette was 12 jaar oud toen zij haar letterdoek in 1901 voltooide. Tussen het jaartal 1901 haar initialen JAB. Zij zal de letterdoek aan de dochter van haar neef Pieter Jan Leima 1884-1964 hebben gegeven, wiens dochter Henderika Adriana Leima 1923-2013 het vervolgens aan het museum Landgoed Verhildersum schonk.

Jeannette Alida Broekema is geboren op 29 september 1889 te Pieterburen als dochter van landbouwer Mindelt Broekema en Boeke Leima. Zij is ongehuwd overleden op 16 maart 1977 te Winsum (87 jaar) in Zorgcentrum Winkheem, Borgweg 48 te Winsum.

Katoen op stramien. Rood en weinig zwart. Kruissteek en nestelsteek. Boven zelfkant, 3 kanten gezoomd. Ingeweven randen rondom in rood en bruin. Midden boven onder de zelfkant **W. Driesman**. Boven rechte rand en zigzag rand rondom, links en rechts grotere zigzag rand. Na oefen letters 24 letters van het alfabet, geen J, U, gevolgd door een rechte rand en cijfers 1 t/m 10. Weer een rechte rand en 3 x 25 letters van het alfabet, zonder J met steeds een rechte rand ertussen. Tot slot nog 2 halve randen en 1 grote zigzag rand in nestelsteken. Onderaan nog een begin van het alfabet met eerst oefenletters in nestelsteken.

Willemina zal ongeveer 13 jaar geweest zijn toen zij haar merklap mogelijk omstreeks 1904 maakte. Willemina Driesman is geboren op 9 mei 1891 te Veendam als dochter van onderwijzer Hendrik Driesman en Annette Kremer te Zuidwending. Zij is aldaar overleden op 17 december 1967 (76 jaar). Haar vader was hoofd van de openbare lagere school.

De foto is afkomstig uit een familiealbum van haar moeder Annette Kremer. Zij kreeg het album cadeau van haar broer Harm Kremer voor haar 19^e verjaardag op 28 maart 1883.

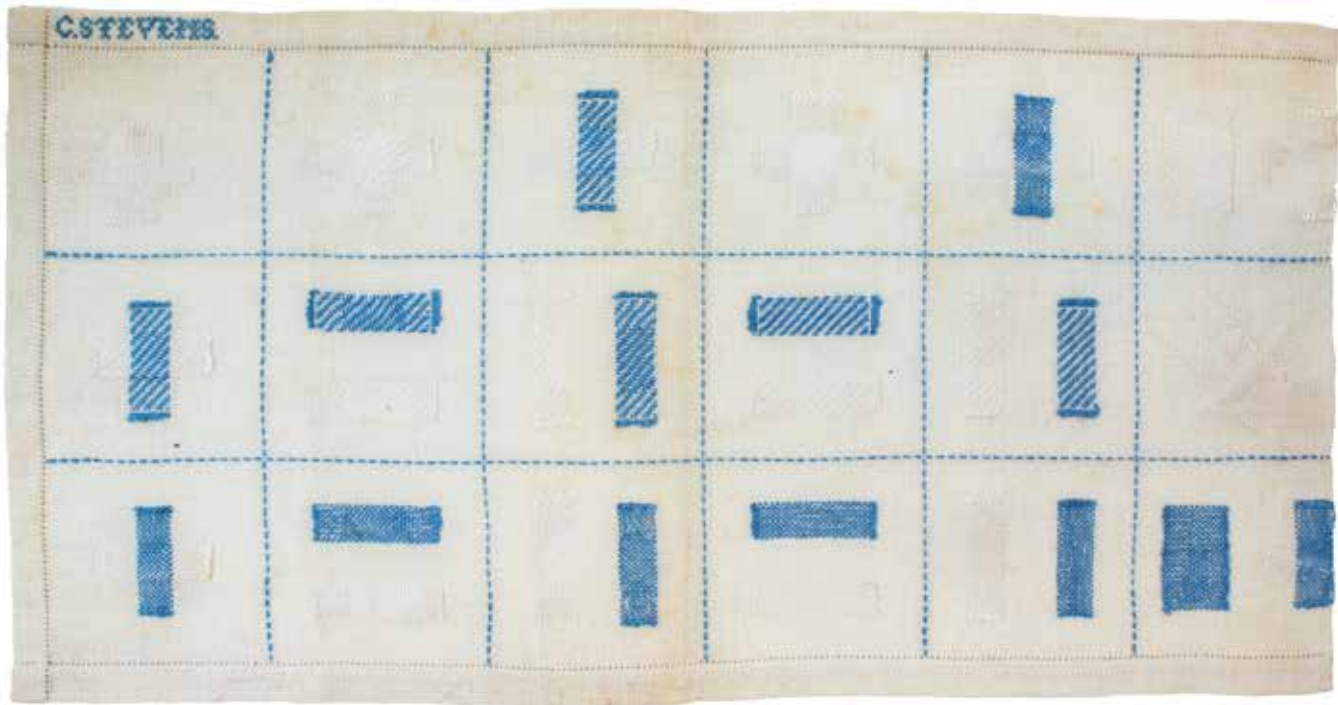

Katoen op stramien. Rood. Alle kanten omgezoomd naar binnen en afgewerkt met flanelsteek. Ingeweven rand rondom in bruin en oranje aan achterkant te zien. Boven 8 verschillende randen. Hieronder het volledige alfabet en cijfers 1 t/m 0. Gevolgd door een rand en nog eens het volledige alfabet en cijfers 1 t/m 0. Onderaan een rand. Midden onder **G K W**.

Geertruida zal ongeveer 14 jaar geweest zijn als ze haar merklap in 1907 op de Hummersmaheerd te Wehe den Hoorn zal hebben gemaakt.

Geertruida Katharina Westerhuis is geboren op 30 januari 1893 te Hornhuizen als dochter van landbouwer Jan Westerhuis en Martje Ellens. Zij is overleden op 27 oktober 1977 te Winsum (84 jaar). Geertruida trouwt 3 mei 1913 te Leens op 20-jarige leeftijd met de 25-jarige landbou-

wer Klaas Jan de Waard te De Rui-gewaard, zoon van Jacob de Waard en Antje Wiersma. Hij is geboren op 29 maart 1888 te De Waarden en overleed 14 december 1979 te Winsum (91 jaar).

2^e van links staat de vader van Catharina voor de Middelbare landbouwschool omstreeks 1928.

Katoen op kaaslinnen. Blauw, beige. Platsteken. Rechts zelfkant, 3 kanten omgezoomd en afgewerkt met open naaiwerk. Links bovenaan **C. Stevens**. Lap verdeeld in 18 gelijke vierkanten. Boven 6 stoppen en rechts 1 stop in de zelfkant, afwisselend in blauw en beige. Daaronder links eerst 1 doorstop en dan 4 x 2 doorstoppen in een vierkant en rechts een schuine stop. Onder 5 vakken met doorstoppen en rechts 2 stoppen, waarvan 1 weer in de zelfkant.

Catharina zal ongeveer 14 jaar geweest zijn als ze haar oefenlap in

1905 in Groningen zal hebben gemaakt. Catharina Wilhelmina Stevens blijkt de moeder van Johanna Boelens 1914-2005 te zijn. Catharina haar vader was ondermeer conciërge, spiegelmaker en amanuensis van de Middelbare Landbouw School (MLS) te Groningen. Het gezin Stevens woonde in de school.

Catharina Wilhelmina Stevens is geboren op 29 april 1891 te Groningen als dochter van Sibertus Stevens en Wilhelmina Heijes. Zij is aldaar overleden op 23 november 1940 (49 jaar). Catharina trouwt op 15 mei 1913 te Groningen op 22-jarige

leeftijd met de 26-jarige ambtenaar Roelof Boelens, zoon van Lambertus Bernardus Boelens en Johanna Strating te Groningen. Hij is aldaar geboren op 6 juni 1886 en overleed op 24 augustus 1970 (84 jaar). Roelof was adjunct-commies bij de Staatsspoorwegen en woonde aan de Ernst Casimirlaan 44 te Groningen. Hij hertrouwde omstreeks 1943 met Zwaantje Timmer, dochter van Harm Timmer en Zwaantje Waarsing. Zij is geboren 16 april 1903 te Vlagtwedde en overleed op 21 mei 1988 te Groningen (85 jaar).

Katoen op stramien. Rood. Rondom gezoomd. Ingeweven randen in rood en zwart en 6 verschillende randen rondom. Boven 5 verschillende randen en dan een hele rij oefen letters. Hierna een volledig alfabet met veel dubbele letters. Dubbele cijfers 1 t/m 0. Hieronder **Adriana Joostina Koolen** Ulrum 23 Januari 1906. Onderaan 5 verschillende randen, waarvan de onderste in nestelsteek.

Adriana is 10 jaar als zij haar merklap in 1906 te Ulrum voltooide.

Onderwijzeres Adriana Joostina Koolen is geboren op 27 augustus 1896 te Ulrum als dochter van koppelbaas en commissionair Johannes Baptist Koolen en Johanna Wierenga. Zij is gewettigd op 11 januari 1899 bij het huwelijk van haar ouders. Zij overleed op 18 februari 1988 te Eindhoven (NB) (91 jaar). Adriana trouwt op 30 oktober 1922 te Ulrum op 26-jarige leeftijd met de

24-jarige banketbakker Kornelis Jan Boekhold, zoon van Jacob Boekhold en Pieterke Kolk te Eindhoven (NB). Hij is geboren op 1 september 1898 te Westernieland en overleed op 11 augustus 1975 te Eindhoven (NB) (76 jaar).

Katoen op kaaslinnen. Rood en wit. Rechts zelfkant, 3 kanten gezoomd. Rijksteek aan 3 kanten, rechte rand rondom. Boven 10 verschillende randen. In wit 1° rij I H L M N J P Q R B D en aansluitend A B 2° rij C F G K O S T U V W X Y 3° rij Z 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 4° rij 5 6 7 8 9 0 a b c d e f g h i 5° rij k l m n o p q r s t u v w x 6° rij y z Onderaan **T. Zondervan.** 1907 St. Jacobiparochie.

Trijntje was 10 jaar toen ze haar oefenlap in 1907 voltooide. De merklap is door haar schoonzoon K. van Ham te Leens aan Verhildersum geschonken. Trijntje Zondervan, wonende te Snakkerburen (FR), is geboren op 24 september 1897 te St. Jacobi-parochie (FR), als dochter van veehouder Jacob Zondervan en Janke

Tempel. Zij is overleden op 11 januari 1991 te Leeuwarden (FR) (93 jaar). Trijntje trouwt op 19 mei 1921 te Het Bildt (FR) op 23-jarige leeftijd met de 23-jarige Marten Meyer, te Leeuwarden, zoon van Jeep Meyer en Wietske Kort te Leeuwarden. Hij is geboren op 14 juli 1897 te De Knipe (FR) en overleed 5 juli 1964 te St. Anna Parochie (66 jaar).

Katoen op stramien. Rood. Rechterkant zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Ingeweven rand rondom versierd met rechte rand en 2 verschillende randen rondom. Boven alle 26 letters van het alfabet. Cijfers 1 t/m 10, gevolgd door randje. Daarna 25 letters van het alfabet, zonder J. Daaronder een rand. In het midden **Frouwke Holstein** Stedum 28 September 1908. Links en rechts van het jaartal vogels op een standaard en verspreid bloemetjes. Hieronder geloof hoop liefde en een kruis,

anker en hart. In de onder hoeken schuine versiering en slingerranden links, rechts en onder. **Frouwke** was 9 jaar toen zij in 1908 haar merklap te Stedum voltooide. Haar vader was ondermeer landbouwer, commissionair, koopman en beurtschipper. Hij woonde onder andere te Rottum, Oldehove, Stedum en in Uithuizen. Frouwke Holstein is geboren op 4 augustus 1899 te Oldehove als

dochter van Kornelis Holstein en Trientje Westerdijk. Zij is overleden op 30 september 1988 te Haren (89 jaar). Frouwke trouwt 2 september 1925 te Stedum op 26-jarige leeftijd met de 37-jarige Sikke Zeldenrust, zoon van Geert Zeldenrust en Abeltje Wolters. Sikke is directeur van een zuivelfabriek te Wehe-den Hoorn. Hij is geboren op 13 september 1887 te Warffum en overleed op 8 november 1966 te Zuidlaren. (79 jaar).

Katoen op kaaslinnen. Rood.

Alle randen omgezoomd naar binnen en afgewerkt met open naaiwerk. Verder bijna helemaal gelijk aan lap 1908 06052.

Frouwke was 9 jaar toen zij in 1908 haar merklap te Stedum voltooide. Deze lap is ogenschijnlijk gelijk aan lap 06052 alleen is de rand anders en mist er een takje links van de rechter papegaai.

In tegenstelling tot de door mevrouw Zeldenrust geschonken merklappen 6052 en 6062 is deze merklap door Tine Meijer 1914-1981 aan Verhildersum geschonken. Zij trouwde als

Trienje Fokeltje Meijer in 1939 met de landbouwer en bestuurder Rubertus Jacob Clevering 1914-2013. Naar hem zijn de Lauwerssluizen bij Lauwersoog genoemd.

Tine Clevering-Meijer was het eerste vrouwelijke bestuurslid van het Anjerfonds Groningen. Zij had bijzondere kennis van klederdracht, borgen en traditionele tuinkunst. Ook in vele andere bestuursfuncties heeft zij deze onderwerpen onder de aandacht gebracht. In 1975 kreeg zij hiervoor de Zilveren Anjer uit handen van Z.K.H. Prins Bernhard. De prijs, een geldbedrag van € 5.000, wordt jaarlijks toegekend

aan personen en instellingen die zich bezighouden met beeldende kunst, geschiedenis, letteren, muziek, natuurbewoud en theater. Naast het geldbedrag ontvangt de laureaat een beeldje van de kunstenaar Eddy Roos.

Tine Clevering-Meijer stond ook aan de basis van het behoud van Landgoed Verhildersum als museum. Bovendien legde zij als conservator van Verhildersum het grootste deel van de textielcollectie aan, waarvan de merklappen beschreven in dit boek deel uitmaken.

Katoen op stramien. Roze. Kruissteek en nestelsteek.

Onderkant zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Ingeweven rand rondom. Rechte rand rondom. Boven 3 randen. Dan alle 26 letters van het alfabet en cijfers 1 t/m 0. Nogmaals het hele alfabet en de cijfers 1 t/m 0. Hieronder een rechte rand in nestelsteken en het alfabet behalve de Z. Onderaan **T Nijenhuis** 1908.

Trijntje Trijntje was 16 jaar toen zij in 1908 haar merklap voltooide. Een opmerkelijk detail is de gaffelkruis met dwarsbalk achter het jaartal 1908. Het zou een huismerk kun-

nen zijn, maar daarbij zijn de lijnen meestal van dezelfde dikte. En het is duidelijk te zien dat de dwarsbalk niet uit twee te dicht op elkaar geplaatste lijntjes bestaat. Ook van de twee losse stipjes zijn bij huismerken geen voorbeelden. Het is mogelijk vanwege de helderder rode kleur, later op de merklap aangebracht.

Trijntje Nijenhuis is geboren op 25 oktober 1892 te Langezwaag (FR) als dochter van Hendrik Pieter Nijenhuis en Lutske Bakker. Zij is overleden op 9 juni 1971 te Amsterdam (NH) en begraven te Weidum (FR) (78 jaar). Trijntje trouwt op 11 ok-

tober 1918 te Opsterland (FR) op 25-jarige leeftijd met de 27-jarige Klaas Glas, zoon van Roelof Klazes Glas en Jantje Gerrits Cuperus. Hij woonde te Amsterdam en te Oirschot (NB). Hij werd geboren op 23 februari 1891 te Weidum (FR) en overleed op 2 november 1974 te Amsterdam (83 jaar). Hij werd begraven te Weidum (FR).

Moeder Lutske is koemelkster en winkelierster. Zij is geboren op 8 januari 1868 te Luxwoude (FR) en overleed 9 juli 1952 te Heerenveen (84 jaar).

Merklap 06027 | 30 x 31 | oefenlap | schoolmerklap

Zijde op stramien. Blauw, bruin, geel, roze.
Boven zelfkant, 3 randen omgeslingerd. Ingeweven randen rondom. Boven 13 verschillende randen in verschillende kleuren. Hieronder letters van het alfabet in willekeurige volgorde. Initialen **AMK**. Onderaan cijfers 1 t/m 0 en 23.8.1909. Hierna nog 3 randen.
Anna zal 13 jaar geweest zijn toen zij haar merklap op 23 augustus

1909 voltooide. Het bevat achter een willekeurige letterreeks de initialen **AMK** van de maakster. Bij het zoeken naar een meisje dat ongeveer tussen 1907 en 1912 in de provincie Groningen geboren moet zijn, blijkt dat alleen Anna Maria Koopmans aan de initialen voldoet. Een relatie met de schenker B. Vliegiers uit Ulrum is niet gevonden.
Anna Maria Koopmans is geboren op 2 november 1896 te Uithuizen

als dochter van Gerardus Hubertus Koopmans en Johanna Nieburg en overleed op 31 januari 1980 (83 jaar). Anna trouwt 30 december 1915 te Uithuizen op 19-jarige leeftijd met de 23-jarige Adrianus Cornelis van Rijn, zoon van Nicolaas van Rijn en Maria Johanna Joore. Hij is geboren op 24 november 1892 te Raamsdonkveer (NB) en overleed 28 januari 1979 in Groningen (86 jaar).

Katoen op kaaslinnen. Rood, groen, beige, lichtbruin.
Onder zelfkant, links omgeslingerd, boven en rechts omgezoomd en afgewerkt met rood steekje. Bovenaan natuur getrouwe bloemen. Rechts daarvan 2 vlakvullingen. Daaronder weer natuurgetrouw, een vogel op tak, paard, schaap achter hek, koe in de wei. Hieronder een bloem en vogel op tak, gans op grond, meisje, vlinder. Onderaan **Saartje Jantina Bakker** Niekker 7 Septemb. 1909.

Saartje was 13 jaar toen ze haar merklap op 7 september 1909 te Niekker voltooide. Onderaan het doek borduurde zij haar volledige naam, woonplaats en datum. De maand september maakte ze niet af.
Saartje Jantina Bakker is geboren op 7 februari 1896 in Niekker als dochter van schoenmaker / tuinman Roelf Jans Bakker en Aaltje van der Maar. Zij is overleden op 9 juni 1975 te Ulrum (79 jaar). Saartje trouwt op 15 mei 1920 te Ulrum op 24-jarige leeftijd met de 29-jarige timmerman

Pieter Jan Lap, zoon van Aries Lap en Jacomina Beukema te Ulrum. Hij is geboren op 13 juli 1890 te Zuurdijk en overleed 28 december 1977 in Ulrum (87 jaar).

Merklap 07308 | 44 x 36 | borduurlap

Katoen op stramien. Rood.

Onder zelfkant, 3 kanten gezoomd en rondom afgewerkt met flanelsteek. Ingeweven randen rondom. Deze lap bestaat uit 8 rechte randen en 4 hoek randen. Midden nog een motiefje. Het lijkt op een 2e rode schoolmerklap.

Geertruida (Trui) Knapper, is geboren op 24 februari 1901 te Schildwolde als dochter van schoenmaker Egbert Knapper en Grietje Tamminga. Zij is gesneuveld op 26 maart 1945 te Zuidbroek (44 jaar). In de oorlog werden enkele Duitse auto's die over de Heiligelaan reden beschoten door geallieerde vliegtuigen. Geertruida zag het vuurge-

vecht en wilde haar man roepen in de touwslagerij achter hun huis. Net buiten de deur werd ze dodelijk getroffen door de rondvliegende granaatscherven. Geertruida trouwt op zaterdag 9 juli 1927 te Slochteren op 26-jarige leeftijd met de 30-jarige touwslager / gymnastiekleeraar Egbert Knapper te Zuidbroek. Hij is een zoon van Berend Knapper en Geertje Burema. Hij woonde o.a. te Zuidbroek, Wijster en Oosterbeek (GD). Hij is geboren op 21 december 1896 te Zuidbroek en overleed in 1984 te Oosterbeek (GD) (88 jaar). Egbert hertrouwde met Aaltje Hartlief Aaltje is geboren in 1916, is overleden in 1975 (59 jaar).

Katoen op stramien. Rood, roze.

Rondom naar binnen gezoomd en afgewerkt met flanelsteek. Ingeweven randen rondom in rood en zwart. Boven en links een rechte rand en rechts en onder een zigzag rand. Boven 2 x letters van het alfabet in willekeurige volgorde, gevolgd door 2 x cijfers 1 t/m 0 met zigzag randen ertussen. Hieronder het hele alfabet. Weer een zigzag randje. Links 2 verschillende randen. Rechts 2 verschillende randen met hoeken. Onderaan **G K**.

Grietje zal ongeveer 12 jaar zijn geweest als zij omstreeks 1910 de lap gemaakt heeft. Maar als de lap door haar jongere zuster Geertruida, die toen 9 jaar was, is gemaakt zal de lap waarschijnlijk later gemaakt zijn. Lap 6030 met de initialen GK

zal niet door Egbertina gemaakt zijn, maar door een van haar zusjes Grietje of Geertruida. Merklap 6029 bevat geen initialen en zal dus door Egbertina of een van haar zusjes gemaakt zijn.

Grietje Knapper is geboren op 1 oktober 1898 te Schildwolde als dochter van schoenmaker Egbert Knapper en Grietje Tamminga. Zij is overleden op 5 augustus 1973 te Bedum (74 jaar). Grietje trouwt op 28 mei 1920 te Slochteren (is gescheiden op 24 april 1973) op 21-jarige leeftijd met de 20-jarige boekdrukker Henderikus Haan, zoon van Wijcher Haan en Anje Kolthek. Hij woonde o.a. te Oisterwijk (NB) en Elburg (GD). Hij is geboren op 14 januari 1900 te Bedum.

Merklap 06029 | 28 x 21 | randenlap

Katoen op kaaslinnen. Rood.
Rechts zelfkant. Overige kanten naar binnen omgezoomd en afgewerkt met flanelsteek. De lap heeft een linker en een rechter deel. Alle randen met open naaiwerk. Links 8 randen, rechts 4 randen in verschillende breedtes en nog 2 hoekranden. Rechts boven initialen **E K**.

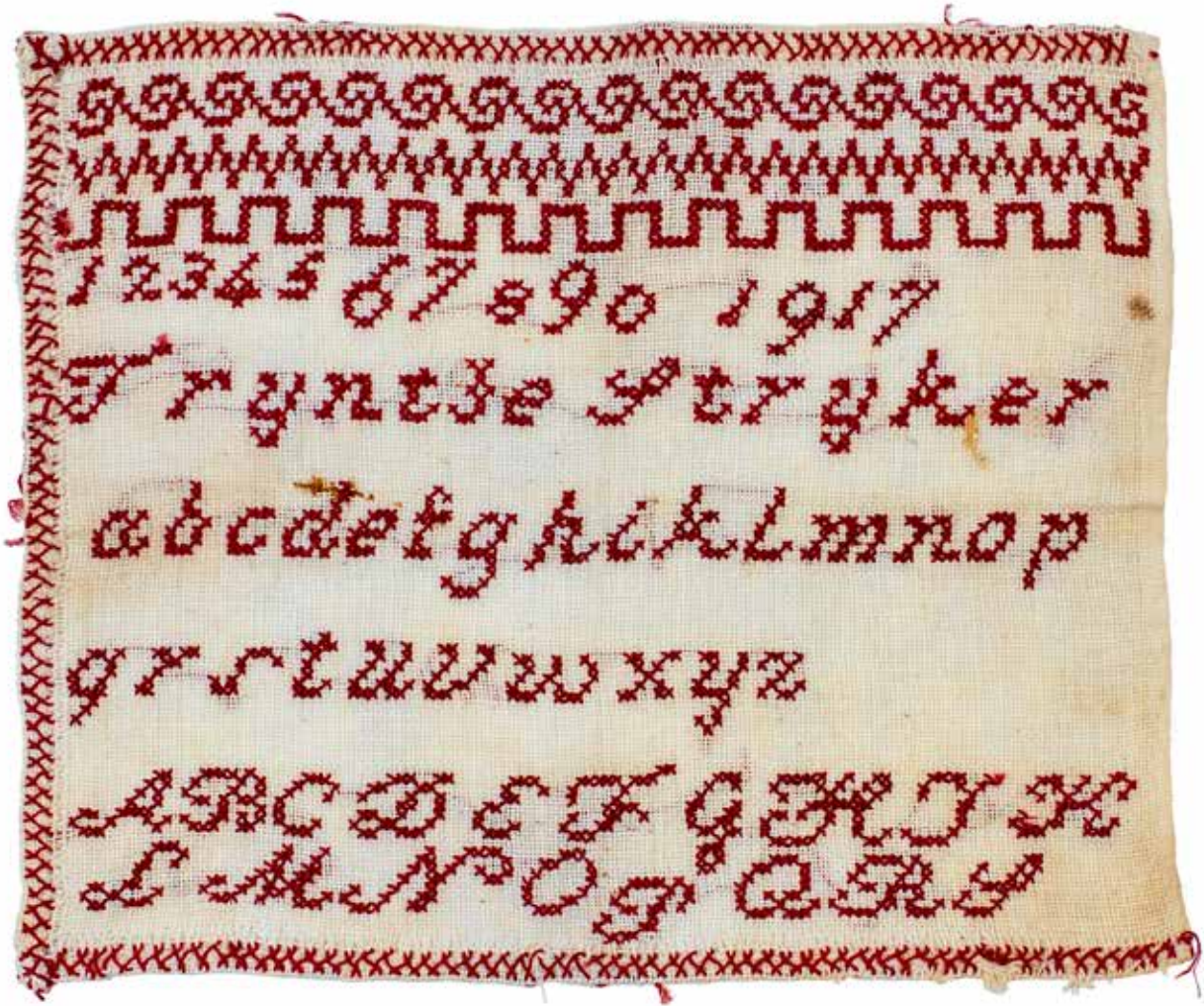
Egbertina zal 12 jaar geweest zijn als zij de lap in 1915 zou hebben gemaakt. Egbertina (Tina) Knapper, is geboren op 1 augustus 1903 te Schildwolde als dochter van

schoenmaker Egbert Knapper en Grietje Tamminga. Zij is overleden op 8 juni 1984 te Baflo en aldaar begraven (80 jaar). Tine is vrij lang ziek geweest (had tuberculose) en heeft ze in een sanatorium in Soest gelegen. Ze kregen geen kinderen. Egbertina trouwt op 9 oktober 1942 te Baflo op 39-jarige leeftijd met de 41-jarige boekhouder/postbode Antoon Reker, zoon van Jan Reker en Trijntje Kuizenga te Baflo. Hij is aldaar geboren op 17 augustus 1901 en overleed aldaar op 14 juli 1998 (96 jaar).

Merklap 06038 | 25 x 28 | oefenlap | rode schoolmerklap

Katoen op stramien. Rood.
Onderkant zelfkant, andere kanten naar binnen gezoomd en vastgezet met flanelsteek. Rijgsteken links en stiksteek boven. Boven 9 verschillende randen. Dan cijfers 1 t/m 0 en jaartal 1916. Hieronder **Trientje Stryker**. Onderaan alle 26 letters van het alfabet.

Katoen op kaaslinnen. Rood.
 Rechts zelfkant, andere kanten naar binnen omgezoomd en met flanelsteek afgewerkt. Boven 3 randen. Hieronder cijfers 1 t/m 0 en het jaartal 1917. Daaronder **Trijntje Strijker**. Daaronder 25 letters van het alfabet, zonder J en tot slot 18 letters van het alfabet.

Katoen op linnen. Rood.
 Onderkant zelfkant, de andere kanten omgezoomd en een dubbele rijgsteek. Boven 1 rand met open naaiwerk. Dan in rijgsteek een naad van 2 aan elkaar genaaide lappen met daarboven **Trijntje Strijker**. Hierna volgen nog 7 randen in flanelsteek, schuine steek, steelsteek en rijgsteek.

Trijntje was nog maar 8 jaar toen ze haar eerste merklap met haar volledige naam Trientje Stryker in 1916 voltooide. Een jaar later borduurde ze haar tweede merklap eveneens met haar volledige naam. Maar nu gespeld als Trijntje Strijker. In mogelijk 1920 borduurde Trijntje nog een derde lap waarop alleen haar volledige naam.

Trijntje Strijker is op 26 januari 1909 te Winkel (NH) geboren als dochter van veehouder Cornelis Strijker en Niesje Keizer. Zij overleed op 6 april 1965 te Groningen (56 jaar). Trijntje trouwt op 26 april 1939 te Zuidhorn

op 30-jarige leeftijd met de 27-jarige landbouwer Reeuwert Barkmeijer, zoon van Alle Barkmeijer en Roelfien Blink Briltel. Hij is geboren op 7 juni 1911 te Noordhorn en overleed op 3 januari 1973 te Zuidhorn (61 jaar). Hij was landbouwer op boerderij Ruimzicht.

Merklap 06053 | 25 x 25 | rode schoolmerklap

Katoen op linnen. Rood.
Links zelfkant en 3 kanten naar binnen omgezoomd en afgewerkt met flanelsteek. Ingeweven randen rondom in rood en blauw. Boven 5 randen. Hierna alle 26 letters van het alfabet. Daaronder cijfers 1 t/m 0, tussen kleine motiefjes. Hieronder **Aaltje Borgman**. Dan in sierlijke letters 20 letters van het alfabet. Onderaan nog 1 zigzag rand.

Aaltje zal 13 jaar zijn geweest als zij haar merklap in 1918 borduurde.
Aaltje Geertruida Borgman is geboren op 22 februari 1905 te Eenrum als dochter van Klaas Borgman en Jantje Wiersema. Zij was inwonende huishoudster bij de gebroeders Wiersum Hereweg 16 te Eenrum en overleed tussen 1976 en 1986 mogelijk in een verpleeghuis te Groningen.

Aaltje en haar broertje Siepko Borgman

Merklap 06523 | 27 x 25 | oefenlap | rode schoolmerklap

Katoen op stramien. Rood.
Alle kanten naar binnen omgezoomd en vastgezet met flanelsteek. Ingeweven randen rondom in blauw en rood. Een rechte rand rondom. Boven 5 randen en daarna meerdere oefenletters van het alfabet met alle 26 letters. Hierna dubbele cijfers 1 t/m 0. Onderaan **D.J. Rietema**. 13 juni 1918.

Diewertje was 11 jaar oud toen ze haar merklap op 13 juni 1918 voltooide.
Diewertje Jantine Rietema is geboren op 8 april 1907 te Molenrij als dochter van landbouwer Fokko Rietema en Mijna Heidema. Zij overleed op 4 september 1962 te Groningen (55 jaar). Diewertje trouwt op 7 februari 1936 te Middelstum op 28-jarige leeftijd met de 30-jarige

landbouwer Dirk Jakob Wibbens, zoon van Reinder Wibbens en Aaltje Geertruida Tammens te Visvliet. Hij is geboren op 23 december 1905 te Maarhuizen en verongelukt in het verkeer op 9 april 1982 te Paterswold (DR) en werd begraven te Visvliet (76 jaar). Dirk en Diewertje wonen in de polder De Nie, ongeveer twee kilometer ten zuiden van Visvliet.

Merklap 06056 | 30 x 31 | rode schoolmerklap

Katoen op stramien. Rood.

Boven zelfkant, 3 kanten omgezoomd. Ingeweven randen rondom. Rechte rand rondom. Boven 5 randen. Hierna enige letters van het alfabet in willekeurige volgorde, gevolgd door cijfers 1 t/m 0. Hieronder **H E Nienhuis**. Adorp. 29 april 1919.

Henderika was 9 jaar toen zij op 29 april 1919 haar merklap te Adorp voltooide.
Henderika Efina Nienhuis is geboren op 2 april 1910 te Adorp als dochter van landbouwer Daniel Nienhuis en Jantina Efina Beerta. Zij overleed 25 april 1996 te Zuidhorn (86 jaar). Henderika trouwt op 28 juni 1934

te Adorp op 24-jarige leeftijd met de 26-jarige landbouwer Pier Jan Tilma, zoon van Fopke Tilma en Annechien Emmelkamp te Zuidlaren. Hij is geboren op 15 november 1907 te Niehove en overleed 28 augustus 1977 in Zuidlaren (69 jaar).

Merklap 06045 | 38 x 29 | oefenlap | rode schoolmerklap

Katoen op stramien. Rood.

Links een zelfkant, andere kanten naar binnen omgezoomd en afgewerkt met flanelsteek. Ingeweven rand rondom. Rechte rand rondom. Boven 4 randen, daarna in willekeurige volgorde letters van het alfabet. Cijfers 1 t/m 0 gevolgd willekeurige letters en weer cijfers 1 t/m 0. Rechtsonder **A.G. Tammens**.

Aaltje zal 12 jaar zijn als zij haar lap in 1922 zal hebben gemaakt. Zie ook de merklap van haar zusje Jantina Meta 1925 6035.

Aaltje Grietje Tammens is geboren op 20 juli 1910 te Assen als dochter van tuinier / fabrikant Tamme Tammens en Mettje Tammens. Zij overleed 6 februari 1987 in Groningen (76 jaar). Aaltje trouwt op 29 juli 1943 te Groningen op 33-jarige leeftijd met de 60-jarige onderwijzer Reinder Jan Bakker, zoon van Freerk Johannes Bakker en Anje Hielkema te Groningen. Hij is geboren op 11 juni 1883 te Stedum en overleed aldaar op 2 april 1983 (99 jaar). Reinder was eerder gehuwd op 27 januari 1911 te Groningen met Maria

Margaretha Reukema dochter van Johannes Reukema en Zwaantje Bouwman. Maria is geboren op 24 augustus 1881 te Schildwolde en overleed aldaar op 18 november 1935 (54 jaar).

Katoen op stramien. Rood.
Onder zelfkant, 3 kanten gezoomd.
Ingeweven randen rondom in
blauw en rood. Boven 6 randen in
rijgsteek en stiksteek. Rondom 1
rechte rand en 1 zigzag rand. Bo-
ven 3 randen. Enige oefen letters
van het alfabet, gevolgd door 25
letters van het alfabet zonder J en
cijfers 1 t/m 0. Nogmaals 25 letters
van het alfabet en cijfers 1 t/m 0.
Tot slot alle 26 letters van het alfa-
bet. Onder links en rechts een vlin-
der met daartussen initialen **A L H**
1920. Onderaan nog een rand.

Wol op grof katoen. Groen, zwart,
paars, rood, roze, blauw, oranje,
geel.
Links zelfkant, 3 kanten gezoomd.
Boven een rij met hond, haan, meis-
je, pauw, molen, rondjes. Onder de
pauw 1920. Hieronder links een
grote levensboom en in het midden
bessen aan tak, 2 levensboompjes
en 2 motieven. Onderaan **Anna Lup-
ke Harkema**.

Merklap 06984 | 18 x 18 | oefenlap

Katoen op grof katoen. Blauw, groen.
Rondom franje. Rand rondom. Initialen: **ALH** I H, gevolgd door 25 letters van het alfabet, J. Cijfers 1 t/m 0.

Anna was 8 jaar toen zij lap 06071 en lap 06081 in 1920 te Warfhuizen maakte. Lap 06984 met haar initialen **ALH** en die van haar vader IH (Jan Harkema) heeft ze mogelijk later gemaakt. Op lap 6981 borduurde Anna haar initialen met jaartal 1920 en op lap 6071 borduurde zij haar volledige naam met jaartal 1920.

In 2014 schonk R. Meijer-Leima zeven merklappen aan Verhildersum.

Twee van deze lappen zijn omstreeks 1920 door Anna Lupke Harkema gemaakt. Van lap 6984 is niet bekend wie het aan het museum heeft geschonken. De merklappen zullen kort na het overlijden van Riek Leima 1923-2013 door haar kinderen, aan het museum geschonken zijn.

Henderika Adriana (Riek) Leima 1923-2013 trouwde in 1913 Gerrard Remt Meijer 1915-2013, zoon van Imke Werkman 1877-1966, de zuster van Anna haar moeder Martje Werkman 1876-1942. Riek heeft zich ruim 30 jaar voor Verhildersum ingezet. Zij was onder meer betrokken bij de tentoonstellings- en textielcommissie van het museum. Haar schoonmoeder Imke Werkman 1877-1966 is een zuster van Martje Werkman 1876-1942, de moeder van Anna Lupke Harkema 1912-1976.

Anna Lupke Harkema is geboren op 4 maart 1912 te Warfhuizen als dochter van boekhouder Jan Harkema en Martje Werkman. Zij overleed op 23 juni 1976 te Groningen en werd te Warfhuizen begraven (64 jaar). Haar vader was boekhouder bij de Nutsspaarbank te Warfhuizen.

Anna Lupke Harkema is geboren op 4 maart 1912 te Warfhuizen als dochter van boekhouder Jan Harkema en Martje Werkman. Zij overleed op 23 juni 1976 te Groningen en werd te Warfhuizen begraven (64 jaar). Haar vader was boekhouder bij de Nutsspaarbank te Warfhuizen.

Merklap 06032 | 28 x 28 | rode schoolmerklap

Katoen op stramien. Rood.
Onder zelfkant, 3 kanten gezoomd. Brede ingeweven rand rondom in blauw en rood. Boven 4 verschillende randen. Daarna enige willekeurige letters van het alfabet, gevolgd door cijfers 1 t/m 0. Hieronder **LA Siccama** 1922.

Liefke was 11 jaar toen ze de merklap in 1922 voltooide.

Liefke Abeline Siccama is geboren op 7 augustus 1911 te Vierhuizen als dochter van landbouwer Hendrik Jan Siccama en Jeannette Abbring. Zij is overleden op 25 juli 1992 te Haren (80 jaar). Liefke trouwt op 5 november 1931 te Ulrum op 20-jarige leeftijd met de 24-jarige landbouwer Koert Oosterhuis, zoon van Bar-

teld Oosterhuis en Mettje Leemhuis. Hij woonde in Haren en Zoutkamp, is geboren op 22 april 1907 in Beerta, overleed op 12 februari 1995 in Haren (87 jaar) en werd begraven te Vierhuizen.

Katoen op stramien. Rood. Kruis-
steek en nestelsteek.
Bovenkant zelfkant, 3 kanten om-
gezoomd. Ingeweven rand rond-
om in rood en blauw, 1 rechte rand
rondom. Zigzag rand bovenaan,
gevolgd door verschillende letters
van het alfabet en de cijfers 1 t/m 0.
Een kort recht randje in nestelsteek.
Hierna het volledige alfabet. Dan
letters in nestelsteek. Hieronder 5
randen en **I.J. Siccama** 1923 Leens.
Onder nog een golvende rand.

Ida was 9 jaar toen zij haar merklap
in 1923 voltooide.
Mr. Ida Jacoba Siccama is geboren
op 30 mei 1914 te Zuurdijk als doch-
ter van landbouwer Djurre Siccama
en Jantine Toxopeus. Zij was juriste/
secretaresse op de VU in Amster-
dam en is aldaar ongehuwd over-
leden op 18 juni 2001 (87 jaar). Als
verzetsstrijdster was zij werkzaam
voor Hugo van der Wiele, oprichter
van inlichtingendienst *Rolls-Royce*.

Rolls-Royce was een koeriers- en
intelligentiedienst die vooral actief
was met de verspreiding van ver-
zetskranten, koeriersdiensten, het
verbergen van onderduikers en de
evacuatie van burgers. De groep
vond zelf niet opnieuw het wiel uit
maar verzamelde militaire en politie-
ke informatie die naar Londen werd
doorgeseind.

Katoen op stramien. Rood.
Rondom naar binnen gezoomd. Een
brede ingeweven rand in blauw, af-
gewerkt met flanelsteek. Een rech-
te rand rondom. Boven 3 randen.
Dan willekeurige letters van het
alfabet, gevolgd door cijfers 1 t/m
0. Dan volgt het hele alfabet. Hier-
na 21 Maart 1923. Midden onder
Leerschool. **J. Boelens**. Groningen.

Johanna was 9 jaar toen zij haar
merklap op 21 maart 1923 te Gro-
ningen voltooide.
Johanna's vader woonde in 1940
aan de Ernst Casimirlaan op nummer
44 te Groningen, waarbij we mogen
aannemen dat Johanna, toen daar
ook woonde.

Zij ging na voltooiing van de Leer-
school naar een Kweekschool. In
1945 werd Jo lerares aan de land-
bouwhuishoudschool in Bakke-
veen. In 1974 werd deze school
opgeheven. Om haar leerlingen

algemene kennis over de omge-
ving bij te brengen verzamelde ze
krantenknipsels. Toen ze dit later
uit tijdverdrijf voortzette liep het
uit de hand en was haar bejaar-
denwoninkje in Bakkeveen volge-
stouwd met dozen krantenknipsels
met dertig jaar streekgeschiedenis.

Johanna (Jo) Boelens is geboren
op 27 augustus 1914 te Groningen
als dochter van ambtenaar Roelof
Boelens en Catharina Wilhelmina
Stevens. Zij is overleden op 4 juni
2005 in Bakkeveen (90 jaar).

Katoen op stramien. Rood.

Links zelfkant, overige kanten naar binnen omgezoomd en vastgezet met flanelsteek. Dubbele ingeweven rand rondom. Boven 7 randen, gevolgd door enkele letters van het alfabet in willekeurige volgorde. Cijfers 1 t/m 0. Hieronder 2 verschillende randen. Onderaan **J.M. Tammens**.

Jantina zal 12 jaar geweest zijn als zij haar merklap omstreeks 1925 gemaakt zal hebben. Zie ook de merklap van haar zusje Aaltje Grietje 1920 nr 06045.

Jantina Meta Tammens is geboren op 18 juli 1913 te Wehe-den Hoorn als dochter van tuinier / fabrikant Tamme Tammens en Mettje Tam-

mens. Zij overleed op 15 februari 1987 te Groningen (73 jaar).

De Groen

VERTELT HOE HIJ DE HUIZEN VAN DE MAAKSTERS VOND

'Voor 1900 werden merklappen meestal gemaakt door meisjes van goede huize. Zij hadden tijd en geld voor materiaal om deze vaak fraaie merklappen te kunnen maken. Bovendien moesten zij na een eventueel huwelijk op hun linnen-uitzet initialen kunnen aanbrengen. De maaksters zullen dus niet in eenvoudige huizen hebben gewoond. Daardoor is er meestal wel iets over deze huizen of boerderijen te vinden. Na het vinden van de maakster is het zoeken naar informatie over haar woonomgeving zinvol. En met een beetje geluk wordt er zelfs

een afbeelding van een huis of boerderij gevonden uit de tijd dat de merklap werd gemaakt.

Veel merklappen uit de collectie van Landgoed Verhildersum zijn door boerendochters gemaakt. Zij woonden met hun ouders op de veelal grote boerderijen, die vermeld zijn in een van de vele boerderijenboeken die de provincie Groningen telt. Helaas zijn er niet van alle gebieden in de provincie boerderijenboeken gepubliceerd en moet de informatie uit andere bronnen komen.

Eelkjen Willems | 1733

Grietje Krijns | 1762 en Derkje Pieters Hopma | 1827

Anje Reinjes | 1770

Hiske Meinderts Bentema | 1775

Debora Hartog | 1786

Seike Leues Huizinga | 1796

Greitje van der Aa | 1807

Jakomina Klaassen | 1808

Geertruid Jans Beukema | 1820

Alida Pieters | 1822

Anje Reinders Sikkema | 1837

Jantje Kornelis Feddema | 1844

Hindrikje Boer | 1846

Anneke Pieters Wiersum | 1847

Elizabeth Maria Kornelis Scholtens | 1863

Bouwke Wijk | 1864

Boukje Kadijk | 1865

Martje Bouwman | 1868

Cornelia Bolhuis | 1870

Op hisgis.nl kunnen, voor de periode vanaf 1832, de eigenaren van landerijen en gebouwen worden gevonden. Is zo'n boerderij eenmaal gevonden dan kan deze met behulp van Google Maps worden opgezocht. Als de boerderij niet in het veld staat kan er met Street View en [print screen] een afbeelding van worden gemaakt. Andere dankbare bronnen voor afbeeldingen en/of informatie zijn te vinden op beeldbankgroningen.nl, Google.nl, delpher.nl en diverse genealogische en/of historische websites.

Helaas is het bouwjaar van het betreffende huis of boerderij niet altijd bekend, waardoor het in dat geval niet zeker is of de merklap in het afgebeelde gebouw is gemaakt. Oude kranten kunnen daarbij soms uitkomst bieden. Zo vond ik een afbeelding van de boerderij waar Alida Pieters (1822-06503) haar merklap zou hebben gemaakt. Zekerheid werd verkregen door een bericht in het Dagblad van 's Gravenhage van 24 oktober 1834. Deze krant schreef dat de boerderij aan de Schultingaweg 3 te Lutjewolde bij Sint Annen in de nacht van 16 op 17 oktober 1834 door de bliksem werd getroffen. De schuur en bijshuur werden door de vlammen volledig verwoest. Maar het voorvertrek en de daaraan belendende boerenbehuizing is door een gunstige wind bewaard gebleven.'

tober 1834 door de bliksem werd getroffen. De schuur en bijshuur werden door de vlammen volledig verwoest. Maar het voorvertrek en de daaraan belendende boerenbehuizing is door een gunstige wind bewaard gebleven.'

Geertruid Jans Frouws | 1871

Geertruida Dijkhuis | 1871

Sijske Abbring | 1877

Aaltje de Poel | 1877

Tetje Veendorp | 1889

Aaltje Geertruida Tammens | 1889

Imke Werkman | 1889

Hilda Mansholt | 1890

Trijntje van Bruggen | 1895

Magdalena Wiersum | 1897

Geertruida Katharina Westerhuis | 1903

Frouwke Holstein | 1908

Aaltje Borgman | 1918

Diewertje Jantine Rietema | 1918

Liefke Abelina Siccama | 1922

Ida Jacoba Siccama | 1923

Johanna Boelens | 1923

BESCHRIJVING VAN DE MERKLAPPEN

Elly Hommes - Wibbens

BESCHRIJVING VAN DE MAAKSTERS

Jan Pieter de Groot

COLLECTIE MUSEUM LANDGOED VERHILDERSUM

Textielcommissie Verhildersum

FOTOGRAFIE EN VORMGEVING

Caroline Penris

UITGAVE

Museum Landgoed Verhildersum 2021

MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR

Stichting Instandhouding Cultureel Erfgoed in Noordwest Groningen

Rabo Club Support

Prins Bernhard Cultuurfonds

ISBN/EAN: 978-90-9034414-0

Museum Landgoed Verhildersum bezit een unieke collectie negentiende eeuwse textiel met fraaie kostuums van de Groninger dracht en mode, accessoires en linnengoed. Deze collectie bevat ook merklappen vanaf 1692 tot in de twintigste eeuw. Meisjes vanaf acht jaar oefenden hun nuttige handwerken op merklappen. Met vaak fraai versierde letters en cijfers merkten zij het linnengoed en kleding om het wasgoed bij de gezamenlijke *bleek* te kunnen onderscheiden. Beter gesitueerde meisjes versierden ook jurken en boorden van overhemden met borduurwerk.

In 2020 is voor het eerst uitgebreid onderzoek gedaan naar de maaksters van een groot aantal merklappen. Aanknopingspunten in deze speurtocht zijn de initialen en jaartallen die op de merklappen staan.

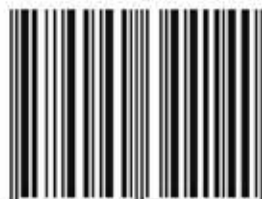
Wie waren de maaksters? Wat was hun achtergrond? Welke technieken pasten zij toe en waar leerden zij die? Bij meer dan zeventig merklappen is het gelukt de antwoorden te vinden. Steek voor steek neemt dit boek u mee in de ontdekkingen.

Monique Spaltman,
directeur Museum Landgoed Verhildersum

Stichting Instandhouding
Cultureel Erfgoed
in Noordwest Groningen

 Rabobank

PRUIS-BUCHARDO
CULTUURFONDS
Het begin van iets moois

9 789090 344140